

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let

Bc. Martin Sochor

© 2016 ČZU v Praze

!!!

Místo tohoto textu vložte PŘEDNÍ stranu zadání práce, které si můžete vyexportovat do PDF v IS.CZU.cz, pokud již máte schválené zadání i děkanem PEF.

!!!

!!!

Místo tohoto textu vložte ZADNÍ stranu zadání práce, které si můžete vyexportovat do PDF v IS.CZU.cz, pokud již máte schválené zadání i děkanem PEF.

V případě, že Vaše zadání je na více než 2 strany, vložte i další strany.

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20. 11. 2017 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odbornou pomoc při zpracování práce.

Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá institucemi pro trávení volného času mládeže do 18 let. Cílem práce je zjistit, zdali si vybraná organizace Domov mládeže při SOŠ a SOU Praha – Čakovice plní své veřejné poslání. Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část výzkumnou. V teoretické části jsou vysvětleny zejména pojmy vztahující se k volnému času a důležitosti způsobu jeho trávení a popis jednotlivých institucí pro volný čas podle zákona. Výzkumná část se zabývá vybranou organizací, jejím popisem, fungováním a analýzou dat, a to zejména studiem interních dokumentů organizace.

V závěru jsou shrnuty výsledky práce a jsou organizaci navržena z nich plynoucí doporučení.

Klíčová slova: volný čas, instituce pro volný čas, mládež, domov mládeže, volnočasové aktivity

Institutions for spending leisure time of youths to 18 years

Summary

This thesis deals with the institutions of leisure time of youth under age 18. The aim of this thesis is to find out, whether selected organization Youth home at SOŠ a SOU Praha- Čakovice fulfills its public mission. The work is dividend into two parts, to theoretical part and to research part. The theoretical part explains the particular concepts related to free time and importace of right ways of spending free time and also there is a description of individual institutions of leisure time by law.

There search deals with the selected organization, its description, function and data analysis, especially of internal documents of the organization.

The conclusion summarizes the results of the work. There are suggested recommendations for the organization according to the results.

Keywords: leisure, institutions, leisure, youth, youth home, leisure activities

Obsah

Obsah	8
1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
Teoretická část	13
3 Pojem volný čas.....	13
3.1 Funkce volného času	13
3.2 Význam trávení volného času	15
3.3 Psychohygiena.....	16
4 Historie volného času.....	18
4.1 Skauting.....	20
4.2 Tramping	21
4.3 Hippies	22
5 Funkce a vliv rodiny	22
6 Charakteristika věkových skupin.....	25
6.1 Mladší školní věk	25
6.2 Pubescence	26
6.3 Adolescence	28
7 Instituce pro trávení volného času	30
7.1 Středisko volného času.....	30
7.1.1 Domov dětí a mládeže	30
7.1.2 Stanice zájmových činností	31
7.2 Školní družiny a školní kluby	32
7.3 Střediska výchovné péče	33
7.4 Ústavní a ochranná výchova	35
7.5 Sdružení dětí a mládeže	37
7.6 Ostatní subjekty.....	37
7.7 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.....	38
7.8 Legislativa	40
7.8.1 Zákony.....	45
7.8.2 Vyhlášky	46

7.9 Odbor pro mládež.....	46
8 Metoda a cíl výzkumu.....	48
8.1 Cíl výzkumu	48
8.2 Metoda výzkumu.....	48
9 Region	48
10 Poslání Domova mládeže SOU-SOŠ Praha - Čakovice	50
11 Prostředky	50
12 Škola.....	52
13 Vnitřní řád domova mládeže	53
13.1 Práva a povinnosti	54
13.2 Výchovná opatření	54
13.3 Pokyny k zabezpečení organizace.....	55
14 Aktivity pro volný čas.....	56
14.1 Shrnutí poskytovaných aktivit.....	59
15 Roční plán výchovného vzdělávání a hlavní cíle výchovně vzdělávací práce... 60	60
15.1 Hlavní cíle výchovně vzdělávací práce.....	60
15.2 ŠVP	62
15.3 Strategie výchovné práce podle ŠVP	63
15.4 Autoevaluace domova mládeže.....	64
15.5 Výchovný poradce	64
15.6 Minimální preventivní program	66
15.6.1 Vytyčení sociálně negativních jevů na škole.....	66
15.6.2 Cíle programu	67
15.6.3 Vlastní obsah a realizace programu.....	68
15.6.4 Podmínky pro fungování minimálního preventivního programu.....	68
16 Dotační možnosti domova mládeže	70
16.1 Evropské fondy	70
16.2 Operační programy.....	71
16.3 Získání dotace	72
16.4 Zahraniční stáže	74
17 Výsledky a diskuse	77
18 Celkový závěr	79
19 Seznam použitých zdrojů	81
19.1 Literatura	81

19.2 Internetové zdroje.....	82
19.3 Dokumenty organizace.....	84
19.4 Legislativa	84

1 Úvod

Téměř každý si v dnešní uspěchané době stěžuje na nedostatek volného času, ale každý z nás si pod pojmem volný čas představuje něco jiného a tráví ho jiným způsobem. Někdo dává přednost odpočinku a například čtení nějaké zajímavé knihy, někdo jiný preferuje aktivní druh odpočinku a vyráží za sportem. Důležitou roli ve způsobu trávení volného času hraje rodina a to, jaké aktivity a činnosti nabídne dítěti tak, aby ho co nejvíce rozvíjely. Možnosti využití volného času jsou nabízeny i mnoha institucemi. Tato práce se zabývá jednou z takovýchto institucí a to sice Domovem mládeže při SOŠ a SOU Praha-Čakovice.

Vychovatele, vychovatelky a vůbec ostatní pedagogičtí pracovníci na škole pracují s mládeží. Nemají to vůbec lehké, protože pracují s velice specifickou skupinou lidí. Na jednu stranu už tyto mladé lidi není možné vychovávat, na druhou stranu je důležité je i v tomto věku, který je z hlediska myšlení a chování velmi specifický, směřovat. Směřovat takovým směrem, aby trávili svůj volný čas smysluplně, zdravě a nepropadli sociálně patologickému chování, které je bohužel v naší společnosti čím dál tím více a více běžné.

Toto téma diplomové práce jsem se rozhodl zpracovat, protože je mi je poměrně blízké, jelikož sám pracuji s touto věkovou skupinou a vím, jak je tato práce potřebná, náročná, ale na druhou stranu také nevděčná, společností velmi podceňovaná a z hlediska důležitosti opomíjená. Práci v institucích pro mládež, nebere naprostá většina lidí, kteří v nich pracují a které jsem měl tu možnost potkat jen jako zaměstnání, ale jako svůj koníček a životní poslání.

Právě institucemi pro trávení volného času a jejich účelu se zabývá tato práce. Práce se kromě významu trávení volného času a vlivu rodiny na výchovu zabývá také jednotlivými odlišnostmi v charakteristice jednotlivých věkových skupin a historií volného času.

Výzkumná část práce se pak zabývá Domovem mládeže při SOU a SOŠ Praha - Čakovice, a tím, zdali tato organizace plní své veřejné poslání.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zjistit, zdali si Domov mládeže při SOŠ a SOU Praha - Čakovice, jakožto vybraná organizace plní ve svém regionu své veřejné poslání. Posuzuje se, zdali má k tomu organizace dostatečné prostředky.

2.2 Metodika

Tato práce je rozdělena na dvě části. Na část teoretickou a část výzkumnou. V teoretické části se nachází teoretická východiska a jsou zde za pomoci odborné literatury objasněny základní pojmy a definice, které se vztahují k volnému času. Dále je v této části stručně pojednáno o historii volného času a formování institucí pro volný čas. Je zde uveden výčet a druh těchto institucí spolu s jejich významem na základě literatury a platné legislativy.

Výzkumná část se zabývá vybranou organizací a na základě dat, která byla získána terénním výzkumem, se snaží objasnit hypotézu práce, že vybraná organizace si plní své veřejné poslání. Terénní výzkum zahrnuje zejména studium interních dokumentů poskytnutých organizací, ale také pozorování, rozhovory a data dostupná z veřejných údajů. Data jsou analyzována metodou analýzy institucí B. Malinowského, kdy je zjišťováno, zdali má vybraná organizace k plnění své činnosti dostatečné prostředky. V úvodu výzkumné části je metodika této části rozpracována detailněji.

Poznatky, které byly zjištěny, jsou shrnuty v závěru práce a jsou zde uvedena doporučení organizaci, ke zlepšení jejího chodu a fungování, které vyplývají ze zjištěného stavu.

Teoretická část

3 Pojem volný čas

Pojmu volný čas asi každý z nás rozumí. Nejčastěji si v dnešní uspěchané době stěžujeme na jeho nedostatek. Je to ta doba během dne, kdy nemáme žádné, ať už pracovní či jiné povinnosti a můžeme se rozhodnout, jak tuto dobu strávíme.

Existují různé definice volného času od autorů, kteří se tímto tématem ve svých publikacích zabývají.

Hofbauer definuje volný čas jako: „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“¹ Zároveň dodává, že do těchto činností člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jich na základě svého svobodného rozhodnutí a tyto činnosti mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.

Autorka Pávková uvádí ve své publikaci „Pedagogika volného času“ také definici volného času a popisuje ho jako: „Dobu, ve které si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“.²

3.1 Funkce volného času

Co se týká funkcí trávení volného času, jednotliví autoři je rozdělují do jednotlivých kategorií. V této práci budou uvedena dvě rozdělení, a to od právě od autorů Hofbauera a Pávkové.

¹ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 13 s. ISBN 80-7178-927-5.

² PÁVKOVÁ, J. et. al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 13 s. ISBN 80-7178-711-6.

Hofbauer uvádí tři hlavní funkce trávení volného času. Jsou to: odpočinek a s ním spojena regenerace pracovních sil, dále zábava pro regeneraci duševních sil a rozvoj osobnosti, jakožto spoluúčast na vytváření hodnot, kultury.³

Volný čas můžeme také rozdělit podle Pávkové na 5 hledisek, podle toho jak na něj budeme nahlížet.

Tím prvním je ekonomické hledisko. Samozřejmě, že z trávení volného času se stal určitý byznys, ekonomická oblast, průmysl volného času. To, kolik prostředků vydáme na tuto oblast, ať už je to vzdělávání či kultivace osobnosti, svědčí o naší úrovni společnosti a je to tím pádem jakási investice do budoucnosti nás všech.

Druhé hledisko se nazývá hledisko sociologické a sociálně psychické. Prostředí, ve kterém se pohybujeme, se promítá do toho, jakým způsobem budeme trávit svůj volný čas. Zejména to platí u dětí a prostředí, kde vyrůstají. Největším podíl na utváření mezilidských vztahů má rodina a skupina vrstevníků, ve které se dítě pohybuje. V poslední době se bohužel děje čím dál častěji to, že rodina z jakýchkoliv důvodů neplní svou výchovnou funkci a prostředí rodiny selhává. Dále nás, a zejména děti, sociálně ovlivňují média a moderní technologie

Politické hledisko znamená to, jakým způsobem je státem a jeho orgány utvářen školský systém. Ten tvoří soustavu vzdělávání, ale ovlivňuje i trávení volného času. Stát se může angažovat v ovlivňování způsobu trávení volného času přidělováním peněz ze státního rozpočtu či financováním z grantů, například grantů EU. Legislativně může upravovat postavení organizací působících a pracujících s mládeží a rozvíjet i neorganizovanou činnost trávení volného času.

4. Hledisko je zdravotně- hygienické, které představuje podporu fyzického i duševního vývoje člověka. Na kvalitu našeho života má vliv nespočet faktorů, od

³ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 13 s. ISBN 80-7178-927-5.

uspořádaného režimu dne, sociálních vztahů, přes hygienu prostředí i hygienu duševní. Správné využití volného času tedy přímo souvisí se zdravotním stavem člověka.

Posledním pátým hlediskem je hledisko pedagogické a psychologické, které se zabývá rozdíly mezi jedinci. Takové pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat jejich aktivitu, seberealizaci, sociální kontakty a dávat jim pocit bezpečí a jistoty.⁴

3.2 Význam trávení volného času

V předchozí kapitole jsme si vymezili pojem volný čas a zjistili jsme, jaké má funkce. Ten pravý význam správného trávení volného času si asi uvědomíme, až v případě, kdy nastane nějaký problém.

V případě nevhodného trávení volného času nastávají často případy, které se označují jako sociálně patologické jevy společnosti. Mezi ně hlavně patří:⁵

- delikvence a kriminalita
- patologické závislosti (na měkkých/ tvrdých drogách, gambling...)
- sebevražednost
- šikana a agresivita
- prostituce
- syndrom CAN (týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte)
- xenofie a rasismus
- extrémismus
- bezdomovectví

⁴ PÁVKOVÁ, J. et. al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 15-18 s. ISBN 80-7178-711-6.

⁵ VIDLÁŘ, V. *Racionální využití volného času jako prevence před sociálně patologickými jevy*. Zlín, 2010. 33-34 s. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

- sekty
- různé formy deviací
- záškoláctví

My jako společnost se snažíme ovlivňovat nejrůznějšími formami trávení volného času děti a zejména pak mládeže, právě proto, aby nedocházelo k nezdravému trávení volného času a ke vzniku těchto jevů. Forma ovlivňování závisí vždy na věku dítěte, vždy by mělo být ale nenásilnou formou, dobrovolnou volbou z činností, které dítěti nabídneme. V první řadě by toto měl být úkol pro rodinu. Často se však stává, že rodina v těchto záležitostech selhává. Velkou roli v této angažovanosti může převzít škola, či jiné instituce. Zájmem celé společnosti by mělo být, aby volný čas zejména dětí a mládeže byl kvalitně naplňován a nedocházelo k výše zmíněným negativním jevům ve společnosti. Proto právě instituce, které se tímto zabývají, jsou nezbytné a slouží jako prevence těchto jevů. Vždy je totiž lepší takovýmto věcem předcházet.

Taková to prevence se označuje jako prevence primární. Ta je určena každému a směřuje ke všem obyvatelům. Sekundární prevence se pak už zaměřuje na rizikové jedince a skupiny, u kterých je nějaký předpoklad, že se stanou nositeli nebo pachateli určitých patologických jevů, jako je například kriminalita. Posledním stupněm prevence je prevence terciální. Ta má za úkol zabraňovat recidivě u těch, kteří páchali společensky negativní jevy nebo jsou jimi zasaženi. Tento druh prevence je vlastně léčbou.⁶

3.3 Psychohygienu

Psychohygienu úzce souvisí s trávením volného času, poněvadž mentální pohoda je pro člověka velmi důležitá a odráží se v dalších věcech. Cílem psychohygieny je „*stav plné psychické, fyzické i sociální pohody*“.⁷

⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: (teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času)*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 40 s. ISBN 80-717-8711-6.

⁷ SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 36 s. ISBN 80-210-1274-9.

Právě volný čas hraje v rámci psychohygieny velmi významnou roli. Spousta ve své publikaci uvádí několik pravidel pro trávení volného času, tak aby nám tato strávená doba prospívala.

Zde je uvedeno několik z nich.

- Organizování volného času je individuální záležitost.
- Měli bychom brát v potaz, jakým způsobem svůj volný čas využíváme a nesoustředit se jen na naše pracovní výsledky.
- Je důležité si uvědomit, že volný čas představuje velice důležitou stránku našeho života a není zbytečný.
- Ve volném čase bychom neměli vynakládat zbytečné úsilí a stresovat se.
- Měli bychom mít široké spektrum našich zájmů a aktivit. Všechny by neměly být nutně spojeny s naším zaměstnáním.
- S aktivitami ve volném čase by měly přicházet jen pozitivní emoce

Důležité je, aby si v dnešní uspěchané době člověk našel vůbec nějaký volný čas. To obnáší schopnost organizace času a plánování. Porucha, kdy si člověk na sebe nenajde volný čas a žije jen prací, se nazývá workoholismus. Takový člověk neumí odpočívat, neumí se odprostit od své práce a svých pracovních povinností. Dalším problémem je porušení výše uvedených pravidel psychohygieny pro trávení volného času, kdy člověk tráví svůj volný čas nevhodnými aktivitami, které pro něj nemají relaxační účinek.⁸

Opačným problémem, který se vyskytuje zejména u mladých lidí je přebytek volného času a nedostatek aktivit, což vede k nudit. Nudu můžeme definovat jako:
„Nepříjemný stav spojený s pocity napětí, se zkráceným prožíváním času a s pocity

⁸ SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 14 s. ISBN 80-210-1274-9.

prázdná.“⁹ Pro člověka, který se nudí, je obtížné se na něco soustředit, nedokáže se nadchnout pro žádnou aktivitu. Nastávají pocity omrzelosti, zbytečnosti, nespokojenosti, je snížena pozornost, nastává pocit únavy a depresivních nálad.

Z výzkumu publikace „Děti v ringu dnešního světa“, který se zabýval otázkou, jak často se děti nudí, vyplynulo podle jejich odpovědí, že 46 % dětí se nudí občas a 7 % se nudí často. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že pocit nudy nesouvisí s pohlavím, ani s věkem dětí, ale je z části ovlivněn bydlištěm dětí a vzděláním rodičů. Nejčastěji se děti nudí v malých obcích mezi 2-5 tisíci obyvateli. Autoři výzkumu se domnívají, že je to způsobeno tím, že tato sídla nejsou městy, ale nejsou ani typickými obcemi s venkovským rázem, jsou tedy něco mezi nimi.¹⁰

Právě nuda je častým důvodem patologických jevů a stojí mnohdy na jejich počátku. Silnější a závažnější než nuda je pak tzv. existenciální frustrace, kdy člověk pochybuje o smyslu života, z nedostatku aktivit se cítí v prázdnotě. Tento stav se může rozvinout až do depresivních neuróz.¹¹

4 Historie volného času

Pokud budeme brát volný čas z hlediska toho, že je nějak záměrně utvářen k tomu, aby vychovával z důvodů, které byly popsány výše, budeme se bavit o tzv. pedagogice volného času. Cílem pedagogiky volného času je, aby si zejména děti vybíraly takové aktivity ve

⁹ SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 14 s. ISBN 80-210-1274-9.

¹⁰ BOCAN, Miroslav a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 50-52 s. ISBN 978-80-87449-24-0.

¹¹ SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 15 s. ISBN 80-210-1274-9.

volném čase, které budou nějakým způsobem rozvíjet jejich osobnost tím, že získají nové znalosti a dovednosti.¹²

Přadka ve své publikaci uvádí několik období formující volný čas. Poznamenává, že ač se nám to nezdá, tak dnes máme více volného času, než měli lidé v minulosti a můžeme si své činnosti a aktivity vybírat podle sebe.

Prvním obdobím, o kterém se autor zmiňuje v této souvislosti, je období baroka. Zde se poprvé společnost začíná zajímat o trávení volného času mladých lidí a začíná brát v potaz jeho důležitost. V této době je veškeré výchovné působení založeno na křesťanství. Důraz je kladen na zbožnost a poslušnost žáků, kteří neustále něco vykonávali, protože zahálka byla nežádoucí. Vychovatel zastával jakousi roli otce. Za jezuitského školství bylo internátní ubytování žáků. To znamenalo zajistit pro žáky celodenní program včetně stravování, výchovného programu a motliteb. Žáci se družili ve skupinách, účastnili se oslav při příležitosti církevních svátků, ale i jiných příležitostí. Pořádala se přátelská posezení s různými programy, například doplněna divadelními představeními nebo hudbou. Právě divadlo sloužilo k propagaci jezuitské koleje u veřejnosti a sloužilo jako výchovný prostředek. Výraznou osobností této doby je J. A. Komenský, který sepsal mnoho pedagogických děl, ve kterých oslovuje rodiče, učitele i duchovní. Sepisuje zásady pro život a pro trávení volného času.¹³

Další významnou osobností v této oblasti byl v 18. století J. J. Rousseau, který se ve svých dílech také věnoval volnému času. V roce 1762 vyšel jeho velmi známý román „Emil, čili o výchově“, který pojednává o výchově a myšlení člověka v dětství.

¹² HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 18 s. ISBN 80-7178-927-5.

¹³ PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 10 -25 s. ISBN 80-210-2033-4.

V roce 1844 vzniká v Londýně organizace YMCA. Byla to první organizace, která se zabývala péčí o trávení volného času. Na tuto organizaci pak navazují další organizace v cizině, ale i na našem území.

19. století byla doba stěhování z vesnic do měst a rozvoje průmyslu. S tím souvisí i celková změna života lidí a změna trávení volného času. V reakci na to vzniká několik výchovných organizací, například i skauting, který se rozšířil i do Čech. V 2. polovině 19. století vznikají nejrůznější sdružení s různými zaměřenými, například na četbu či zpěv. Významnou osobností zabývající se volným časem mládeže je v této době E. T. Seton s myšlenkami využití her pro výchovné účely. Sestavil také systém mimoškolní výchovy pro děti různých věkových kategorií.¹⁴

Následuje pár příkladů různých směrů či organizací 20. století, které souvisí nebo v minulosti souvisely s trávením volného času mládeže. Mnoho organizací pro trávení volného času bylo přizpůsobováno politickému přesvědčení a sloužily jako nástroj ideologickému přesvědčení (např. Stranická mládežnická organizace neboli Hitlerova mládež).

4.1 Skauting

„Skauting je celosvětové výchovné hnutí, které založil Angličan Sir Robert Baden-Powell v roce 1907, když si chtěl ověřit aplikovatelnost svých zkušeností z vojenské služby v jižní Africe s působením života v přírodě na zvyšování fyzické zdatnosti a získávání dobrých charakterových vlastností na výchovu anglických chlapců - hnutí, které se k jeho úžasu setkalo s takovým nadšením chlapců, a za krátko i dívek, že se během několika málo let rozšířilo takřka do celého světa.“¹⁵

¹⁴ SPOUSTA, V. et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1994. 155 s. ISBN: 80-210-1007-X.

¹⁵<http://www.skaut.org/skauting.php#a> [cit. 2016-10-12]

V Čechách skauting založil roku 1911 Antonín František Svojšík. O rok později se již konal první skautský tábor a je vydána kniha Základy junáctví. V roce 1914 je založen spolek Junák- český skaut.

Za zlatou éru skautingu je považována doba po vzniku Československé republiky, kdy se několik skautských organizací spojilo do jednoho svazu. V roce 1938 došlo k zániku tohoto svazu z důvodu politické situace a organizace se sloučily do spolku Junák. I tento spolek byl ale roku 1940 zlikvidován, avšak v ilegalitě či exilu částečně fungoval nadále. Za účast v odboji bylo zabito 700 českých skautů. Po válce se organizace Junák obnovuje a postupně dosáhne až 250 000 členů. V roce 1948 je však opět z politických důvodů tato organizace de facto zlikvidována a přidružena ke Svazu československé mládeže.

Až v roce 1968, tedy po 20 letech, se konaly další skautské tábory, avšak poté byla tehdejší obnovená organizace Junáka převedena na pionýrskou organizaci, která ideologicky působila na tehdejší mládež. Junák, jakožto největší skautská organizace byla znovuobnovena 2. prosince 1989.¹⁶

V současné době je v ČR přes 50 tisíc skautských členů v 2 113 oddílech. Organizaci Junák podporuje přes 7000 dobrovolníků. Na světě je pak na 40 milionů skautů.¹⁷

4.2 Tramping

Slovo „tramp“ znamená v anglickém jazyce „tulák“, neboli pěší cestovatel. V moderním významu pak označuje někoho, kdo rád podniká výlety a táboří v přírodě. S tím jsou spojeny různé zvyky jako například zpívání u táborového ohně.¹⁸

¹⁶<http://www.skaut.org/skauting.cr.php> [2016-10-12]

¹⁷stránky skautského oddílu, <http://www.skautistarcz.cz/skauting/> [2016-10-12]

¹⁸Stránky trampského internetového časopisu, <http://stopar.cs-info.cz/index.php/tramping> [2016-10-12]

Tramping vznikl původně tak, že se mladí muži schovávali v lese před nástupem na vojnu. Teprve až postupem času se výpravy staly organizované za účelem odpočinku od města.¹⁹

4.3 Hippies

Toto hnutí vzniká v Americe v 2. polovině 20. století a vyznačovalo se tím, že odmítalo společenské normy. Lidé vyznávající tento směr se sdružovali v komunitách, vymezovali svou mladou generaci vůči generaci starší, často užívali drogy a byli kritizováni za svou sexuální morálku. Oproti výše uvedeným skupinám bychom označili hippies jako problémovou skupinu mládeže.²⁰

5 Funkce a vliv rodiny

Hlavní odpovědnost za výchovu dětí je ve vyspělých společnostech přisuzována rodině, což je uvedeno i v našich zákonech na základě naší historické a kulturní tradice. I když nejrůznější výchovné instituce děti vychovávají také a nesou podíl na jejich výchově, tak jejich odpovědnost není jasně vymezena, jako v případě rodiny. Právě rodiče rozhodují o tom, do jaké výchovné a vzdělávací instituce bude jejich dítě chodit a formují vztah dítěte k učení. Předpokládá se proto vzájemná spolupráce mezi institucemi a rodiči ohledně vzdělávacích aktivit či aktivit mimoškolních.

I přes potřebnou spolupráci a zainteresovanost nejrůznějších institucí budou však tyto instituce pouze doplňovat výchovu rodičů, kteří jsou jediní odpovědní za výchovu svých potomků jak doma tak celkově v jakémkoliv jiném prostředí. Hlavním předpokladem toho, aby výchova dítěte byla správná, je dobrý životní styl rodiny.

¹⁹ PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 10-25 s. ISBN 80-210-2033-4.

²⁰ PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 93 s. ISBN 80-210-2033-4.

Výchova má samozřejmě nějaké fáze. Jinak vypadá výchova a působení na tříleté dítě a jinak na dítě, které je ve věku před pubertou. O specifických a charakteristickém chování jednotlivých věkových skupin se bude zabývat následující kapitola této práce. Nejdůležitější fází výchovy je období od narození dítěte do doby, než nastupuje do školy. Poté by se měla výchova zaměřit na podporu a motivaci ke vzdělání. Důležité je, aby rodiče zaznamenali, v čem dítě vyniká a tyto dovednosti dále rozvíjet pomocí kroužků či jiných volnočasových aktivit. A nesmíme zapomínat, že je to právě rodina, která formuje názor dítěte v takových tématech dnešního světa, jako je multikulturalismus, ekologie atd.²¹

Jak už bylo zmíněno, rodina má zásadní vliv na vývoj dětí, ale i ona sama je ovlivňována mnoha faktory. Například tím, jaké společenské postavení mají rodiče, jaké je jejich ekonomické zabezpečení. Na postavení rodin a jak své rodiče vnímají samy děti, se zaměřil průzkum publikace „Děti v ringu dnešního světa“ z let 2010-2011. Celkem 2 238 dětí od 6 do 15 let bylo podrobena sociologickému průzkumu formou dotazníku a rozhovory, za účelem zachytit jejich hodnotový svět a poznat, jak vnímají např. svou rodinu, školu, své trávení volného času atd.

V ČR téměř každé druhé manželství končí rozvodem. Ve statistikách se objevuje velké množství dětí, které přesto žijí s matkou i otcem. Může za to situace v dnešní společnosti, kdy jsou nesezdané páry tolerovány. Ze statistik také vyplývá, že doba soužití partnerů po svatbě před rozvodem je v průměru 12 let a zhruba třetina dětí se narodí do 8 měsíců po svatbě, což znamená, že u mnoho dětí, kterých se průzkum týkal, k rozvodu jejich rodičů teprve dojde. Je také zajímavé, že mnoho dětí, které žijí s jedním ze svých biologických rodičů a jedním nevlastním rodičem vůbec nerozlišují mezi svým pravým rodičem a nevlastním, a to zejména tehdy, pokud dítě s tímto nebiologickým rodičem vyrůstá od raného dětství.

²¹ SPOUSTA, V. et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1994, s. 112, ISBN: 80-210-1007-X.

Průzkum se zaměřil také na ekonomickou aktivitu rodičů. Zhruba tři čtvrtiny dětí žijí v rodinách, kde jsou oba rodiče ekonomicky aktivní. V jedné čtvrtině rodin pracuje pouze jeden rodič a je jen minimální procento rodin, ve kterých nepracuje ani jeden z rodičů.

Zajímavé bylo zjištění, jak děti vnímají své rodiče a jejich vlastnosti. Velmi dobrým zjištěním bylo, že svých rodičů si váží naprostá většina dětí. Celkově se však děti vyjadřovaly o svých matkách pozitivněji než o svých otcích. Otec vystupuje jako ten, kdo se snadněji rozčlíí, je přísnější z rodičů a má na ně méně času, ale je s ním naopak větší zábava. Matku vnímá jako hodnou téměř 90 % dětí, zato otce jen něco málo přes 60 %. Samozřejmě, čím jsou děti starší, tím jsou ke svým rodičům kritičtější, rodiče pro ně přestávají být významnou autoritou, a to na úkor kamarádů a vrstevníků.

Děti si téměř ve všech případech myslí, že je rodiče vychovávají k tomu, aby se chovaly slušně, dobře se učily, byly pořádné. Naopak jen jedna čtvrtina dětí si myslí, že je rodiče vedou k tomu, aby se nenudily ve svém volném čase.

V pozdějším věku děti uvádí, že přichází nejčastěji do konfliktu s matkou. Můžeme to vyložit tak, že právě s matkou řeší dítě nejvíce věcí a problémů a souvisí to s celkovou výchovou a výchovným směřováním, kdy příkladem může být trvání matky na napsání domácího úkolu a až potom svolení jít ven s kamarády. Častěji mají s matkami konflikty dívky než chlapci, kdy více dávají najevo, že se vymezují vůči autoritě a svou roli tady může sehrávat i jakási rivalita. To, že spory s matkou nebývají ničím zásadním a vycházejí z běžných činností a výchovy dokládá to, že matka bývá osobou, které se děti nejčastěji svěřují. Svěřování v rodině souvisí se socioekonomickým statutem rodiny. V dobře situovaných rodinách se děti svěřují svým rodičům se svými problémy častěji, protože je pozitivněji vnímají.

Děti, které pocházejí z hůře nebo špatně situovaných rodin, jsou více tolerantní k většině společenských jevů, které mají znaky určitého rizikového chování. Příkladem je kouření, vulgární mluva, lhaní, ekologie.

Z průzkumu vyplývá, že dívky se v rodinách cítí příjemněji než chlapci a nejčastěji by děti v rodinách chtěly změnit to, aby se rodiče nehádali a nedocházelo ke konfliktům.²²

6 Charakteristika věkových skupin

Je logické, že lidé různých věkových skupin budou trávit svůj volný čas odlišným způsobem. Jinak bude chtít trávit volný čas dvanáctileté dítě a jiné aktivity bude vyhledávat dospělý člověk. Odlišnostem a zvláštnostem v rámci jednotlivých stádií se věnuje vývojová psychologie. Na základě ní můžeme z výzkumů o volném čase zhodnotit, co osoba v tom či onom vývojovém období prožívá a přizpůsobit tak aktivity volného času právě pro tu či onu věkovou kategorii, i když samozřejmě, že každý člověk je individuální osobností.

Nyní si představíme specifická období vývoje člověka, a to hlavně s důrazem na využití volného času. Obdobím, které bude rozebráno podrobněji, bude období dospívání.

6.1 Mladší školní věk

Pokud se podíváme na období, kdy je dětem 6-11 let, je to etapa, kdy dítě vstupuje do školy a začíná povinná školní docházka. S tím souvisí mnoho změn v režimu dítěte a v jeho trávení volného času. Tomuto období se říká mladší školní věk. Ve škole či přípravou do ní děti tráví velkou část dne. Až tady se tedy setkáváme s volným časem, tak jak ho známe a jak ho vnímají dospělí lidé. Hra je typickým prvkem tohoto období. Hry se stávají promyšlenější a hrají se nejčastěji v malých skupinkách dětí, které častěji utvářejí dívky než chlapci. Dítě v tomto věku touží čím dál tím po více informacích, je zvědavější. Zdrojem těchto informací se může stát četba, populární jsou dětské encyklopedie ale i zábavná literatura.²³

²² BOCAN, Miroslav a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 8-16 s. ISBN 978-80-87449-24-0.

²³ ŘÍCAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2004. 155-157 s. ISBN 80-7178-829-5.

Stále větší úlohu zvláště u současné generace dětí přebírá internet. Zde děti nemusejí nacházet tak kvalitní informace a tituly, informace jsou zde zkratkovité, romány jsou zde redukovány. I přes to všechno mají však děti o knihy stále zájem, i když s věkem výrazně klesá. A také je na učitelích a rodičích, aby své žáky k četbě vedli.

Z průzkumu, co dělají děti ve věku 6- 9 let o víkendu vyplývá, že nejčastějšími činnostmi je sledování televize, učení a sport. U dětí od 10 do 12 let odpovídaly navíc často také, že volný čas tráví poslechem hudby, jsou venku či navštěvují kamarády.²⁴

6.2 Pubescence

Pubescence je období mezi 11- 15 let života. „Zaměstnání pubescentů ve volném čase odpovídá jejich větší rozumové i celkové vyspělosti a má, vedle školy, stále rostoucí význam pro vývoj všech složek osobnosti.“²⁵

Ačkoliv v publikaci od Říčana najdeme, že pubescenti často čtou, chlapci vyhledávají sci-fi a fantastickou literaturu a dívky romány, myslím si, že dnešní generace dává přednost moderním technologiím, zejména počítačovým hrám, mobilním hrám a jiným vymoženostem moderní doby, kde se tyto prvky objevují. Říčan také píše o významu skupinových symbolů. Ty by mohly v dnešní době reprezentovat drahé značky oblečení, elektrotechniky, hlášky, gesta a ostatní věci, které jsou zrovna u mladých lidí trendy a „cool“ či se jimi nějak vymezují.²⁶

Děti v tomto věku podle průzkumu nejčastěji tráví volný čas, zejména o víkendu u televize, jsou venku nebo jsou na počítači. Jelikož tento průzkum publikovaný v knize „Děti v ringu dnešního světa“ je z roku 2012, dá se předpokládat, že podíl trávení času u počítače či s chytrým telefonem se za tu dobu rapidně zvýšil. Už tehdy ale z průzkumu vyplynulo, že 35 % dětí tráví ve všední den u televize půl hodiny až hodinu a 29 % dětí

²⁴ BOCAN, Miroslav a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 26-27 s. ISBN 978-80-87449-24-0.

²⁵ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-829-5.

²⁶ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2004. 176-177 s. ISBN 80-7178-829-5.

dokonce hodinu a půl až dvě hodiny. O víkendu tráví hodinu a půl až dvě hodiny 31 % dětí a 27 % více než tři hodiny! Nejvíce děti tráví doma u televize o víkendu v malých obcích mezi 2-5 tisíci obyvateli. Od té doby navíc přibýly další kanály na trhu a na některých z nich běží dětské pořady takřka nonstop, takže se dítě nemůže od televize odtrhnout. Je zde proto důležitý dohled rodičů.

U internetu ve všední den tráví tato věková skupina nejčastěji půl hodiny až hodinu. Dá se ale předpokládat, jak už bylo popsáno výše, že dnes bude tento údaj daleko vyšší.²⁷

Vyšší údaje potvrzuje i průzkum, který provádí webový portál seznam.cz a Univerzita Palackého v Olomouci, společností Google, Vodafone a ministerstva školství a vnitra. Průzkum zkoumal na vzorku 28 000 dětí jejich chování na internetu. Průzkum opravdu potvrzuje veliký nárůst hodin strávených online. Za tak velký nárůst může velký boom chytrých telefonů v posledních letech, které má 75 % žáků na druhém stupni základní školy a 81 % žáků devátých tříd. Nynější odhad činí, že děti jsou online v průměru 4 hodiny denně.²⁸

Je zajímavé, že s dobou strávenou u televize souvisí doba strávená na internetu. Čím jsou děti více u televize, tím je pravděpodobnější, že stráví i více času u internetu. Vyplývá to z odpovědí dětí, kdy uváděly, že pokud například stráví u televize 30 minut, tu samou dobu pak stráví ještě u počítače.

Čím menší děti jsou, tím větší je dohled rodičů nad televizními pořady či internetovými stránkami, které sledují. Zarážející je, že podle odpovědí 50 % dětí z devátých tříd nemá dohled rodičů nad pořady či stránkami, které sledují. Často ale naopak rodiče (většinou vysokoškolsky vzdělaní) doporučují televizní programy svým dětem, pokud si myslí, že jsou zajímavé a pro děti mohly být přínosné.

²⁷ BOCAN, Miroslav a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 36-42 s. ISBN 978-80-87449-24-0.

²⁸<https://www.novinky.cz/domaci/411710-deti-se-bezne-bavi-na-internetu-i-s-lidmi-ktere-nykdy-nevidely.html> [2016-10-02]

Jak často rodiče používají zákaz sledování televize, jako výchovný trest? Třetina dětí v pubescentním věku se s tímto zákazem nesetkala a jen polovina uvedla, že občas. Častěji se jednalo o chlapce. Podobné je to se zákazem internetu, kdy polovina dětí tento zákaz nikdy nepoznala.

Kontrola internetu souvisí s počítačovou gramotností, která se postupně zvyšuje s rozvojem technologií, takže doufejme, že rodiče budou více kontrolovat chování svých dětí na internetu a upozorňovat je na nebezpečí, která jim v souvislosti s používáním internetu hrozí.²⁹

6.3 Adolescence

Adolescence je období mezi 15- 20 lety. Toto období začíná velkými fyzickými a hormonálními změnami a končí psychologickou zralostí. Toto období můžeme rozdělit na adolescenci časnou, střední a pozdní.³⁰

Obdobím, které v sobě adolescenci zahrnuje, ale trvá ještě o pár let déle až do 25 let, se nazývá obdobím mládeže. Mládež můžeme definovat jako období mezi dětstvím a dospělostí.³¹

Pedagogický slovník definuje mládež takto: „*Mládež je sociální skupina tvořená lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, které již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a*

²⁹ BOCAN, Miroslav a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 36-42 s. ISBN 978-80-87449-24-0.

³⁰ LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 71 s. ISBN 80-247-1284-9.

³¹ KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. 9 s. ISBN 80-7315-125-1.

myšlení, jiný systém norem, vzorů a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové.“³²

Mládež je diferenciovaná skupina, která tvoří různé subkultury, kde se rozvíjí individualismus, avšak některé rysy osobnosti zůstávají stejné. Typickým znakem je, že lidé v tomto věku jsou přehnaně kritičtí, touží po samostatnosti, svobodě myšlení a jednání. Neradi dělají kompromisy, situace řeší radikálními způsoby, těžko přijímají kritiku, touží po dobrodružství a jsou emočně nestabilní.

V tomto období nastává tzv. sociální zrání, neboli proces, kdy je přetvářen žebříček hodnot a probíhá přeměna z nezávislého chování k odpovědnému.

Období mládeže se dá rozdělit do tří fází. První období je charakteristické pro přestup ze základní na střední školu, kdy se formují nové kolektivy, a začíná příprava na budoucí povolání.

Ve druhé etapě se jednotlivci diferencují, začínají fungovat jako dospělí lidé. Někteří pokračují studiem na vysoké škole a jiní již pracují v zaměstnání

Třetí fáze je typická pro zakládání vážných vztahů a zakládání rodin. V současné době se tato etapa ale prodlužuje a muži zakládají rodiny až kolem 29 let a ženy ve 26 letech.

V dnešní moderní době, kdy lidé mohou žít svobodně, vidí Kraus největší problémy mládeže v tom, že nemá respekt k autoritám, je zaměřená na přílišný kariérismus, má vulgaritu ve vyjadřování. Problém pak vidí i v tom, jak se sociální rozdíly promítají v chování mládeže, které vedou mnohdy k patologickým jevům jako je šikana, kriminalita atd. Typickým znakem dnešní mládeže je pak to, že déle zůstávají u rodin, což jim na

³² PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Nové, rozš.a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. 133 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

jednu stranu poskytuje svobodu, potřebný klid na studium či hledání zaměstnání, na druhou stranu nevede k úplnému osamostatnění.³³

7 Instituce pro trávení volného času

V této kapitole budou popsány instituce, zřízené za účelem trávení volného času mládeže, které nabízejí formy nejrůznějších aktivit.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání dělí střediska tohoto vzdělávání na tři, a to sice na:

- a) Středisko volného času
- b) Školní klub
- c) Školní družina

V §1 se definuje, že účastníky zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti. Dále pak pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků a popřípadě další fyzické osoby.

7.1 Středisko volného času

Vyhláška dělí střediska volného času na domovy dětí a mládeže a na stanice zájmových činností.³⁴

7.1.1 Domov dětí a mládeže

Tato školská zařízení plní výchovně vzdělávací funkci, ale také rekreační funkci s rozsáhlou zájmovou působností. Tato zařízení nejen že poskytují žákům tyto činnosti, ale také jim poskytují ubytování a stravu. Většinou obsahem navazují na zaměření dané střední školy. Každá takováto instituce má svůj vnitřní řád, který obsahuje práva a

³³ KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. 9-19 s. ISBN 80-7315-125-1.

³⁴ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-74-2005-sb-1> [2016-10-02]

povinnosti účastníků a je zde popsán jejich denní režim, od budíčku, přes organizaci stravování až po večerku. Působí zde kvalifikovaní vychovatele, kteří organizují výše zmíněné činnosti.³⁵

7.1.2 Stanice zájmových činností

Tato instituce se zaměřuje jen na určitou oblast zájmového vzdělávání. Děti se sem přihlašují přihláškami a provoz je nezávislý na školním vyučování.

Aktivity mohou být zaměřené na pravidelnou zájmovou činnost, která může být vedena formou nejrůznějších kroužků (například šachový kroužek), souborů, což jsou větší útvary sloužící k veřejným prezentacím a vystoupením. Příkladem mohou být herecké či pěvecké soubory. Další formou může být nějaký oddíl, například sportovní, a nebo kurz, který má za cíl osvojení nějaké dovednosti a bývá časově omezený. Příkladem může být kurz vaření.

Některé aktivity se dají zařadit do příležitostných zájmových činností. Tyto činnosti nejsou průběžné, ale konají se pouze někdy, nárazově. Jedná se například o exkurze, představení, ale také nabídky letních příměstských táborů, tedy právě v době, kdy jsou jiné instituce zavřené.

Pokud bychom hovořili o spontánních činnostech, tak to jsou takové činnosti, které jsou neorganizované. Příkladem mohou být různé herny, čítárny, hřiště atd.

Práce s nadanými dětmi je dalším typem možných aktivit. Jedná se o speciální činnosti pro tyto děti, které potřebují individuální přístup a aktivity, jelikož v normálních školních zařízeních není pro takovéto speciální aktivity kvůli ostatnímu kolektivu prostor. Pro vyhledávání a objevování talentovaných dětí mohou sloužit nejrůznější soutěže a přehlídky.

³⁵ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 131 s. ISBN 80-717-8711-6.

Organizovanou a dlouhodobější činností probíhající mimo domov je táborová činnost v době letních prázdnin. Na děti se zde také výchovně působí, důraz je hlavně kladen na kooperaci dětí při nejrůznějších táborových hrách.

Organizace věnující se volnému času mohou využít odbornou pomoc, kterou může být nějaké školské zařízení či občanské sdružení. Pomoc může být ve formě zajištění kvalifikovaných osob, ve formě najetí vhodných prostorů, ale existuje i nabídka nejrůznějších kurzů a seminářů.³⁶

7.2 Školní družiny a školní kluby

Přestože si pojem volný čas představíme jako čas, který tráví děti po škole, přesto existují instituce, které jsou určené pro trávení takového to času a jsou součástí školy. Samozřejmě ale mohou působit i samostatně. Nejčastěji se jedná o školní družiny základních škol. Slouží k výchovnému a pedagogickému ovlivňování dětí po vyučování a navazují na vzdělávací činnost základní školy či je připravují na další vyučování. Školní družiny jsou zřízené zejména pro děti, jejichž rodiče jsou v zaměstnání. Kvalifikovaní pracovníci utvářejí pro děti pestrý program zájmových činností, které jsou přizpůsobené věku dětí a spolupracují s ostatními učiteli na škole.

Školní kluby jsou zřízeny pro žáky 6. - 9. tříd, docházka je zde dobrovolná a je spojena s větší samostatností a volností žáků.

Školní družiny i kluby nabízejí činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a činnosti pro přípravu na budoucí povolání. Podle Pávkové je důležité najít kompromis a jakousi rovnováhu mezi činnostmi organizovanými a činnostmi individuálními. Je podle ní třeba vycházet z individuálních zvláštností každého dítěte a z individuálního přístupu k němu.

³⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 122-125 s. ISBN 80-717-8711-6.

7.3 Střediska výchovné péče

Tato střediska mají za úkol pomáhat dětem, které se ocitnou v nějaké těžké životní situaci nebo se ocitnou v situaci, která ohrožuje negativním způsobem jejich sociální vývoj. Jedná se například o útěky z domova, experimentování s návykovými látkami, záškoláctví nebo počátky drobnější trestné činnosti. Střediska, například pedagogicko-psychologické poradny, krizová centra, linky důvěry, aj., se snaží zabránit sociálně patologickému jednání pomocí poradenské činnosti pro děti i jejich rodiče, ale také ambulantní péčí či internátní. Střediska mohou poskytovat různé terapie, ať už individuální, skupinové nebo rodinné a provádět psychologická vyšetření.³⁷

Organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče upravuje vyhláška č. 458/2005 Sb.

Obsah péče obsahuje služby:

- diagnostické,
- preventivně výchovné,
- poradenské.

Mezi služby diagnostické patří:

- a) psychologická diagnostika osobnosti,
- b) speciálně pedagogická a pedagogicko-psychologická diagnostika poruch chování a sociálního vývoje,
- c) sociální diagnostika podmíněnosti příčin poruch chování a sociálního vývoje.

³⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 112-134 s. ISBN 8071787116.

Služby preventivně výchovné zahrnují:

- a) výchovně vzdělávací činnost zaměřenou na předcházení poruchám chování nebo jejich nápravu a sociálně rehabilitační činnost
- b) vypracování individuálního výchovného plánu podle a podporu klienta při jeho naplňování
- c) jednorázové, krátkodobé a dlouhodobé vedení klientů formou individuální, skupinové a rodinné terapeutické činnosti,
- d) vypracování a uskutečňování speciálně pedagogických a terapeutických programů cílených na potřeby jednotlivých klientů
- e) zpracování a realizace cíleného speciálně pedagogického programu pro třídní kolektivy

Mezi poradenské služby patří:

- a) poradenská intervence a psychologická podpora poskytovaná klientovi, který je v obtížné životní situaci, kterou není schopen sám vyřešit,
- b) poradenská činnost zaměřená na předcházení vzniku sociálně patologických jevů,
- c) poskytování informací zaměřených na vhodnou volbu a zvládnutí profesní přípravy a podpora klienta při snaze získat kvalifikaci potřebnou k lepšímu uplatnění na trhu práce.³⁸

³⁸Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče, dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/Vyhlaska_c._4582005_Sb._kterou_se_upravuji_podrobnosti_o_organizaci_vychovne_vzdelavaci_pece_ve_strediscich_vychovne_pece.pdf [2016-10-03].

7.4 Ústavní a ochranná výchova

O ústavní výchově hovoří zákon č. 109/2002 Sb., Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

§ 1 hovoří o účelu a působnosti těchto zařízení.

„(2) Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Zařízení spolupracují s rodinou dítěte a poskytují jí pomoc při zajišťování záležitostí týkajících se dítěte, včetně rodinné terapie a nácviku rodičovských a dalších dovedností nezbytných pro výchovu a péči v rodině. Zařízení poskytují podporu při přechodu dítěte do jeho původního rodinného prostředí nebo jeho přemístění do náhradní rodinné péče.

(3) Účelem středisek je poskytovat preventivně výchovnou péči, a tím zejména předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte. Střediska poskytují pomoc rodičům nebo jiným osobám, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu, (dále jen „osoby odpovědné za výchovu“) při výchově a vzdělávání dítěte a při řešení problémů spojených s péčí o dítě, s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí.“³⁹

³⁹ Zákon č. 109/2002 Sb., Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, dostupné z:<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109> [cit. 2016-10-03].

Tato zařízení se dělí na:

- diagnostické ústavy

Tyto ústavy plní nejrůznější funkce a úkoly a to od diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných, sociálních až po organizační. Po diagnostice jsou děti na základě soudního rozhodnutí zařazeny do těchto zařízení, nejčastěji na dobu 6 - 8 týdnů. Děti jsou rozděleny do skupin po 4 - 6 a jsou zde vzdělávány, je zde nahrazována školní docházka. Ústavy bývají rozděleny podle pohlaví a jsou zde pro tyto děti přesně naplánované a organizované volnočasové aktivity.

- dětské domovy

Do dětských domovů nejsou umisťované děti, u kterých došlo k poruchám chování například vlivem špatné výchovy, nýbrž děti, které nebyly osvojeny nebo nejsou v pěstounské péči. Slouží pro děti od 3 let do ukončení jejich školní docházky v rámci přípravy na budoucí povolání. V dětských domovech probíhá jak příprava na vyučování, tak nejrůznější zájmové činnosti a prostředí zde vlastně nahrazuje prostředí rodinné.

Zvláštním typem jsou pak dětské domovy se školou. Tyto dětské domovy jsou pro děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Jsou určeny pro děti s vážnými poruchami chování, kdy jejich dočasné či trvalé psychické poruchy vyžadují speciální péči. Součástí tohoto dětského domova je tedy i škola, kam děti chodí a jsou zde specifická pravidla a přísnější režim.

- Výchovné ústavy

§ 14 Zákona o ústavní výchově, zákon č. 109/2002 Sb., říká, že:

„(1) Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.“⁴⁰

Jsou zde jasně vymezena práva a povinnosti, dodržován přísný režim. Jedinci jsou motivováni zapojovat se do pevně strukturovaných volnočasových aktivit, které připravují kvalifikovaní vychovatelé, kteří se snaží o resocializaci vychovávaných.⁴¹

7.5 Sdružení dětí a mládeže

O některých z těchto sdružení už byla řeč v kapitole o historii volného času. Jedná se o takové organizace, které mají nějaké zaměření a nějaký cíl. Příkladem takového cíle může být cíl vzdělávací, výchovný nebo třeba rekreační. Typickými příklady mohou být sdružení jako Junák, Pionýr, Duha, Sokol, Český svaz tělesné výchovy, Česká tábornická unie, YMCA neboli Křesťanské sdružení mladých lidí atd.⁴²

7.6 Ostatní subjekty

Kromě výše jmenovaných organizací existuje celá další řada subjektů, v rámci kterých dochází k využití volného času. Jsou to například základní umělecké školy, jazykové školy, pedagogičtí pracovníci, kteří vykonávají výchovnou činnost například ve

⁴⁰Zákon č. 109/2002 Sb., Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109> [cit. 2016-10-03].

⁴¹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 134 s. ISBN 80-717-8711-6.

⁴² PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 141 -134 s. ISBN 80-717-8711-6.

zdravotnických zařízeních nebo na školách v přírodě. Tyto výše zmíněné instituce mají také jasně daný cíl, metodiku práce a danou potřebnou kvalifikaci pro lidi, kteří se v nich angažují.

Nesmíme však zapomínat ani na subjekty, které fungují v soukromé sféře. Jedná se o různé kurzy, služby na hlídání dětí, muzea, kina, zoologické zahrady, galerie, koupaliště, sportovní areály, soukromé provozování letních táborů a stále populárnější zřízené dětské koutky například v nákupních centrech. Tady je otázkou, nakolik kvalifikovaní lidé s dětmi pracují, tak aby dětem nehrozilo nějaké nebezpečí, jelikož tyto organizace neupravuje jednotná legislativa, jako je tomu například u školských zařízení.⁴³

7.7 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Jedná se o specifické zařízení, které je definováno v zákoně o sociálních službách (zákon č. 2006/108 Sb.) v § 68.

„(1) Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,

⁴³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 141 -146 s. ISBN 80-717-8711-6.

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.⁴⁴

V prováděcí vyhlášce č. 505/2006 Sb., nalezneme v § 27 základní činnosti v rámci poskytovaných služeb těmito nízkoprahovými zařízeními.

„Základní činnosti při poskytování sociálních služeb v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:

1. zajištění podmínek pro společensky přijatelné volnočasové aktivity,
2. pracovně výchovná činnost s dětmi,
3. nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,
4. zajištění podmínek pro přiměřené vzdělávání,

b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím: aktivity umožňující lepší orientaci ve vztazích odehrávajících se ve společenském prostředí,

c) sociálně terapeutické činnosti: socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob,

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí,

⁴⁴Zákon č. 2006/108 Sb., o sociálních službách, dostupné z: <http://atre.cz/zakony/page0048.htm>
[cit. 2016-10-03].

2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob.“⁴⁵

Cíle, které mají tato zařízení, můžeme definovat jako zlepšení kvality života tím, že dochází ke zvyšování sociálních dovedností dětí a mládeže. Cílem je samozřejmě pomoc při řešení životních situací. Navedení dětí či mládeže ke smysluplnému trávení volného času, pro které tato zařízení poskytují podmínky, což jde ruku v ruce s omezením sociálně patologických jevů, které páchá tato cílová skupina.⁴⁶

Pojem nízkoprahová zařízení značí snížení bariér, které by jinak odrazovaly cílovou skupinu vyhledávat taková to zařízení a využívat jejich služby. Ty takzvané „bariéry“ můžeme vnímat z hlediska prostoru, času ale i peněz. Proto tato zařízení dodržují a garantují určitá pravidla. Do těchto klubů se přichází samostatným vchodem a nikoliv vchodem, který vede přes jinou instituci jako např. policie, úřad nebo škola. Během otevírací doby je příchod a odchod bez omezení a klientů je zaručena anonymita. Služby jsou zde nabízeny bezplatně a organizace nevyžaduje pravidelnou docházku, klienti sem chodí dobrovolně a mohou zde pracovat jako dobrovolníci v rámci některé z činností. Klienti jsou zde pod ochranou jak před fyzickým tak psychickým ublížením.⁴⁷

7.8 Legislativa

Školské instituce a instituce pro vzdělávání spadají do resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), jehož základním právním předpisem je Školský zákon, zákon č. 561/2004 Sb. V tomto zákoně jsou uvedeny základní zásady a cíle vzdělávání, je

⁴⁵Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, dostupné z: <http://www.uplnezneni.cz/vyhlaska/505-2006-sb-kterou-se-provadeji-nektera-ustanoveni-zakona-o-socialnich-sluzbach/> [2016-10-03].

⁴⁶ HERZOG, A. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež*. Éthum – Buletin pro sociální pomoc, prevenci a intervenci, 2003, roč. neuv., č. 39, 15-19 s.

⁴⁷ dokument *Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*, 5 s., dostupné z: http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf [2016-10-09].

zde popsána vzdělávací soustava a jednotlivé vzdělávací programy a povinnosti školských zařízení a pravidla docházky do nich.

Část desátá zákona hovoří o školských zařízeních a školských službách. V této části najdeme § 116, který se zabývá školskými poradenskými zařízeními.

„§ 116 Školská poradenská zařízení

Školská poradenská zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně- právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, poskytovateli zdravotních služeb, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.“⁴⁸

Hned následující paragraf 117 hovoří o školských výchovných a ubytovacích zařízeních. Ty mohou v době mimo vyučování zajišťovat svým studentům kromě vzdělávání také sportovní a zájmové činnosti. Podle jejich účelu mohou poskytovat i celodenní výchovu včetně ubytování a stravování a například i zotavovací pobyty. Tato školská zařízení mohou poskytovat své služby tedy i ve dnech pracovního volna, včetně prázdnin.

⁴⁸ Školský zákon, zákon č. 561/2004 Sb., dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf [cit. 2016-10-09].

Prováděcí Vyhláška č. 108/2005 o školních výchovných a ubytovacích zařízeních rozděluje tato zařízení na 3 typy. Jsou jimi:

a) domov mládeže

Domovem mládeže, jakožto zvolenou institucí pro trávení volného času mládeže se zabývá praktická část této práce. Ve vyhlášce je v § 2 definován účel takového domova mládeže

„ (1) Domov poskytuje žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol ubytování, výchovně vzdělávací činnost navazující na výchovně vzdělávací činnost středních škol a vyšších odborných škol a zajišťuje těmto žákům a studentům školní stravování. V případě hodném zvláštního zřetele může být do domova umístěn i žák druhého stupně základní školy.

(2) Domov vede žáky a studenty k plnohodnotnému využívání volného času formou zájmových činností.“⁴⁹

Co se týká organizace domova mládeže, tak podle vyhlášky je základní jednotkou vzdělávací činnosti výchovná skupina. Každou skupinu má na starost jeden vychovatel a je stanoveno, kolik žáků či studentů může v takové skupině být.

Dále je ve vyhlášce popsán proces umístování žáků či studentů do domova podáním přihlášky a je zde zmíněno, že důležitým faktorem je přihlédnutí ředitele domova mládeže ke vzdálenosti bydliště uchazeče, dopravní obslužnosti bydliště, ale také to, z jakých je žák sociálních poměrů a jaký má zdravotní stav.

Pokoje v domově se člení na kategorie kvůli stanovení úplaty. Pokoje, které mají až tři lůžka spadají do kategorie I. a poplatek na měsíc za ně činí do 1600 Kč. Pokoje se

⁴⁹Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školních výchovných a ubytovacích zařízeních, dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-108> [cit. 2016-10-09].

čtyřmi až šesti lůžky jsou v kategorii II. Platí se za ně maximálně 900 Kč na měsíc. Ředitel však může tyto ceny upravit podle kvality služeb a ubytování v jednotlivé instituci.

b) internát

Internát je zřízen pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem. Poskytuje jim speciální ubytování a výchovně-vzdělávací činnost. I zde se pokoje člení podle kategorií a jsou zde předpisy jasně dané počty velikostí skupin žáků či studentů.

c) škola v přírodě

Účelem školy v přírodě podle vyhlášky je takový, že: „Škola v přírodě zajišťuje zotavovací pobyt ve zdravotně příznivém prostředí dětem mateřských škol a žákům plnicím povinnou školní docházku, popřípadě pobyt vybraných skupin dětí mateřských škol a žáků plnicích povinnou školní docházku bez přerušování vzdělávání.“⁵⁰

Školský zákon definuje školská zařízení pro zájmové vzdělávání, o kterých také byla řeč, a to v paragrafu 118, který říká, že:

„Školská zařízení pro zájmové vzdělávání zajišťují podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.“⁵¹

⁵⁰Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školních výchovných a ubytovacích zařízeních, dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-108> [cit. 2016-10-09].

⁵¹Školský zákon, zákon č. 561/2004 Sb., dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf [cit. 2016-10-09].

V kapitole Instituce pro trávení volného času již byla zmíněna vyhláška č. 75/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, která rozděluje tato střediska na střediska volného času, školní kluby a školní družiny. Tyto subjekty a jejich činnost již byly popsány výše.

Střediska výchovné péče upravuje vyhláška č. 468/2005 Sb. Je v ní definován obsah a organizace péče v jednotlivých odděleních, která takové středisko může mít. Může se jednat například o středisko ambulantní či celodenní. Je zde popsán proces a předpoklady pro přijetí a propuštění klienta. K čemu taková střediska slouží a jaký je konkrétní obsah péče v nich podle vyhlášky, bylo popsáno v kapitole Instituce pro trávení volného času, kde byly jednotlivé typy institucí představeny.⁵²

Z dalších vyhlášek MŠMT, které se vážou k institucím, které souvisí s trávením volného času zejména mládeže, můžeme uvést:

- Vyhlášku č. 116/2011 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhlášku č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, a z ní vyplývající rozdělení institucí na:
 - a) Středisko volného času
 - b) Školní klub
 - c) Školní družinu

Tyto instituce byly již popsány v kapitole, která se představením jednotlivých institucí zabývala.

Všechny zákony a legislativu vztahující se k problematice institucionální výchovy lze přehledně najít na stránkách MŠMT.⁵³

⁵²Vyhláška č. 468/2005 Sb., dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/Vyhlasaka_c._4582005_Sb._kterou_se_upravuji_podrobnosti_o_organizaci_vychovne_vzdelavaci_pece_ve_strediscich_vychovne_pece.pdf [2016-10-09].

⁵³<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/legislativa> [2016-10-09].

7.8.1 Zákony

Zde je uveden přehled vybraných zákonů a další legislativy vztahující se k právům dítěte, ústavní a ochranné výchově a preventivně výchovné péči.

- zák. č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- zák. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- zák. 500/2004 Sb. (správní řád)
- zák. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- zák. č. 94/1963 Sb., o rodině
- zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- zák. č. 99/1963 Sb. (občanský soudní řád)
- zák. č. 218/2003, o soudnictví ve věcech mládeže
- zák. č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
- trestní zákoník (zák. č. 40/2009) a trestní řád (zák. č. 141/1961)
- zákony č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, zák. č. 169/1999, o výkonu trestu a zák. č. 129/2008, o výkonu zabezpečovací detence včetně prováděcích vyhlášek, dotýkající se práv dětí omezením kontaktů s rodiči, případně na omezení osobní svobody rodičů navazujícím rozhodnutím o ústavní výchově
- zákon č. 326/1999 o pobytu cizinců na území České republiky
- azylový zákon
- zák. č. 217/2002 Sb. o dočasné ochraně cizinců
- zák. č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

7.8.2 Vyhlášky

Vybrané vyhlášky vztahující se k právům dítěte, ústavní a ochranné výchově a preventivně výchovné péči.

- Vyhláška 438/2006 Sb. ze dne 30. srpna 2006, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních
- Vyhláška MŠMT č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče
- Vyhláška MŠMT 60/2006 o postupu při zjišťování psychické způsobilosti pedagogických pracovníků školských zařízení pro preventivně výchovnou péči
- Vyhláška 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

7.9 Odbor pro mládež

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zřídilo i odbor pro mládež. Tento odbor je: „zodpovědný za výkon státní správy směrem k dětem a mládeži. Podporuje děti a mládež v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání. Je gestorem a meziresortním koordinátorem státní politiky pro oblast dětí a mládeže v širokém spektru témat, která ovlivňují život mladých lidí. Odbor pro mládež poskytuje podporu organizovaným i neorganizovaným mladým lidem i těm, kteří s nimi pracují, na principu rovného přístupu a otevřeného dialogu.“⁵⁴

Základním dokumentem, který tento odbor vydal je Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020. Tímto dokumentem se realizuje státní politika mládeže a jsou v něm určeny strategické cíle vztahující se na skupinu mládeže do 30 let. Zahrnuje oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, podnikání, kultury, zdraví, sociálního začleňování, ale i přístupu mladých lidí k informacím. Tato strategie je v souladu s Evropským rámcem.

⁵⁴<http://www.msmt.cz/mladez/odbor-pro-mladez> [cit. 2016-10-09].

Hlavním koordinátorem koncepce je Ministerstvo školství, které spolu s ostatními ministerstvy zajišťuje naplňování cílu v jednotlivých oblastech.⁵⁵

Ministerstvo školství není tedy jediné ministerstvo, které se působí v oblasti mládeže. Důležitou roli plní také například Ministerstvo kultury, které podporuje knihovny, divadla a jiné instituce, které se podílí důležitou součástí na trávení volného času občanů a tedy i mládeže. Dále můžeme zmínit Ministerstvo životního prostředí, které vzdělává ve své oblasti působení, vydává řadu publikací a materiálů, financuje nejrůznější občanská sdružení.

Na volnočasových aktivitách se dále podílí Ministerstvo zdravotnictví, které podporuje různé programy, například proti AIDS, program plánovaného rodičovství a dále programy na podporu péče a výchovy handicapovaných lidí. Pomoc mladým lidem při získávání zaměstnání organizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.⁵⁶

⁵⁵<http://www.msmt.cz/mladez/odbor-pro-mladez> [2016-10-09].

⁵⁶ NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002, 30 s. ISBN 80-7315-012-3.

Výzkumná část

8 Metoda a cíl výzkumu

8.1 Cíl výzkumu

Cílem této práce je zjistit, zdali si organizace plní své veřejné poslání. Vybranou organizací praktické části této práce je domov mládeže Praha- Čakovice. Její poslání vychází z legislativy, která definuje, k jakým účelům má organizace sloužit.

8.2 Metoda výzkumu

Hypotézou této práce je, že organizace si plní své veřejné poslání. Tato hypotéza je ověřována pozorováním a prostřednictvím dat, která byla získána v terénním výzkumu, z veřejných údajů či z interních dokumentů, které organizace sama poskytla. Data jsou získávána studiem těchto dokumentů, zejména vnitřním řádem organizace, celoročním plánem volnočasových aktivit domova mládeže a dalšími dokumenty. Data byla analyzována metodou analýzy institucí B. Malinowského a byly tak zkoumány ekonomické předpoklady, stav interiéru, zařízení, personální zajištění, dodržování směrnic a zákonných předpisů a celkové nabízení zájmové činnosti. V souvislosti s tím bylo zkoumáno, jaké má organizace dotační možnosti a zda tyto dotace, zejména na volnočasové a vzdělávací aktivity žáků, čerpá.

9 Region

Domov mládeže je součástí SOŠ a SOU Praha- Čakovice. Tento domov mládeže i škola se nacházejí v městské části Praha- Čakovice. Tato část patří do obvodu Prahy 9 a tvoří katastrální území Čakovic, Třeboradic a Miškovic s celkovou rozlohou 1019 ha, což ji činí 13. nejrozlehlejší z celkových 57 městských částí Prahy. Čakovice sousedí s městskými částmi Letňany, Kbely, Ďáblice a Vinoř. K Praze byly Čakovice připojené v roce 1968. Čakovice jsou ze všech městských částí hlavního města 20. nejlidnatější s 11 051 obyvateli (k 26. 11. 2012).

Území této městské části je velmi různorodé. Najdeme zde jak zástavbu rodinných domů, tak zástavbu bytových domů, male i průmyslové či skladové areály, jako jsou například cukrovar či Avia. Za centrum Čakovice se považuje okolí kostela sv. Remigia. Další významnou stavbou je Čakovický zámek, který vzniknul v 1. pol. 18. století. Jeho interiéry jsou dnes využívány především pro účely místní základní umělecké školy, ale i pro další společenské akce a veřejné schůze zastupitelstva.

V městské části se nachází několik mateřských škol, státních i soukromých, základní školy i školy střední včetně gymnázia. Od roku 2009 v městské části působí dům dětí a mládeže „Krystálek“. Zřizovatelem je hlavní město Praha a jedná se o neziskovou příspěvkovou organizaci. Kapacita domova byla postupně navýšena až na stávajících 45 dětí, pro které jsou pořádány kroužky nejrůznějšího zaměření, kurzy a jiná zájmová činnost.

Mezi další volnočasové organizace a sdružení patří například zájmové centrum Livingston, skautský oddíl Athabaska, pěvecký soubor Camerata, Český rybářský svaz MO Čakovice, Český zahrádkářský svaz, mateřské centrum Cirkus, a další.⁵⁷

Kromě domova mládeže při SOU-Čakovice, o kterém pojednává praktická část této práce, se nachází na území Prahy 9 dalších 5 domovů mládeže při školách.

Jedná se o:

- domov mládeže při SOU Gastronomie a podnikání s kapacitou 195 lůžek⁵⁸
- domov mládeže při SOŠ pro administrativu EU v Praze v Horních Počernicích s kapacitou 100 lůžek⁵⁹
- domov mládeže pro SOŠ stavební a zahradnické v Praze na Jarově⁶⁰

⁵⁷www.cakovice.cz, internetové stránky městské části [2016-10-14].

⁵⁸<http://www.sougastro.cz/o-skole/domov-mladeze/> [2016-10-09].

⁵⁹<http://www.skolaeupraha.cz/cs/domov-mladeze> [2016-10-09].

⁶⁰<http://www.skolajarov.cz> [2016-10-09].

- domov mládeže na SŠ hotelnictví a gastronomie v Praze- Klánovicích⁶¹
- domov mládeže v Lovosické ulici⁶²

10 Poslání Domova mládeže SOU-SOŠ Praha - Čakovice

Domov mládeže je součástí SOŠ a SOU Praha- Čakovice a je přednostně domovem mládeže pro žáky této školy, jelikož v této škole, která se nachází v severovýchodní části Prahy, studují nejenom žáci z hlavního města, ale také ti ze Středočeského kraje, popřípadě z jiných regionů ČR, tedy žáci, kteří nemohou denně dojíždět do školy.

Jedná se hlavně o žáky, kteří studují v místní škole obor Chovatel cizokrajných zvířat. Tento obor nabízí totiž v ČR jako jediná právě tato škola při domovu mládeže.

Veřejné poslání vychází z legislativy. Hlavní účel školy, při které se nachází domov mládeže, je vymezen zákonem 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a příslušnými prováděcími právními předpisy. Domov mládeže je součástí vzdělávací soustavy a jeho účel definuje Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Hlavním posláním domova mládeže je tedy poskytnout žákům metodickou, odbornou a popřípadě i materiální pomoc při studiu nebo tuto pomoc poskytnout škole.

11 Prostředky

Kapacita domova mládeže je 33 žáků s ubytováním na velmi dobré úrovni v jedenácti třílůžkových pokojích. Pokoje jsou vybaveny válečkou s úložným prostorem, šatní skříní, psacím stolem s vlastním osvětlením a poličkou. Sociální zařízení je společné na poschodí.

⁶¹<http://www.hotelova-skola.cz/skola/domov-mladeze> [2016-10-09].

⁶²<http://www.dmlvosicka.cz/uvod.html>[2016-10-09].

Cena ubytování za měsíc činí 1200 Kč. Cena za stravování (snídaně a večeře) v místní školní jídelně je 1050 Kč. V budově domova mládeže jsou navíc automaty na teplé a studené nápoje. Součástí domova mládeže je vybavená kuchyňka s ledničkou, vařičem, mikrovlnnou troubou a varnou konvicí.

O ubytované se starají a dohlížejí na ně 4 vychovatelé, z toho jeden je vedoucím vychovatelem.

Domov mládeže nabízí žákům jak stravování, tak kvalitní studijní podmínky a volnočasové aktivity. Ubytování žáci si mohou zvolit domovní radu, která s kolektivem vychovatelů rozhoduje o vnitřních záležitostech v domově. Ubytování žáci mají možnost využívat vnitřních společných prostor s posezením, televizí včetně DVD přehrávače, kuchyňku. K dispozici mají žáci denně tisk.

Ubytování v domově se řídí jeho vnitřním řádem, režimem dne, týdenním plánem, který je vypracováván na základě měsíčního plánu, který vypracovává vedoucí vychovatel. Žáci se dozvídají informace nejen od vychovatelů, ale také jsou informováni o všech potřebných věcech, mimořádných akcích a připomínkách z nástěnky, kde najdou i jídelníček školní jídelny, povolené vycházky, přestupky, pochvaly apod.

Žáci mohou navštěvovat zájmové kroužky, které jsou podle zájmu žáků otvírány. Jedná se o například o výtvarný a estetický kroužek, dramatický kroužek, kroužek šití a sportovní hry.

Žáci mají možnost si zorganizovat turnaje v různých sportovních disciplínách, mohou organizovat různé celoškolní programy, přehlídky a soutěže.

Ubytování plní drobné práce ve škole při domově mládeže či v jeho blízkém okolí, jedná se většinou o úklid a péči o okolní prostředí.

Vychovatele se pravidelně zúčastňují všech pedagogických porad, aby byli obeznámeni s celkovým děním ve škole a školním klimatem a také se zúčastňují

klasifikačních porad, aby byli obeznámeni se školními výsledky svých ubytovaných žáků. Celkově spolupracují s učiteli jak teoretické tak praktické výuky a jsou v úzkém kontaktu s rodiči ubytovaných žáků. Vychovatelé řádně a pravidelně vedou veškerou pedagogickou dokumentaci ve výchovné činnosti.

Pedagogická dokumentace tedy obsahuje tuto dokumentaci:

- denní záznam,
- deník výchovné skupiny,
- přihláška žáka k ubytování,
- osobní spis žáka,
- měsíční plány práce,
- školní vzdělávací program,
- vycházková knížka ubytovaného.

Ve školním roce 2014/2015 bylo podáno 27 žádostí o pobyt do domova mládeže, na konci školního zde bylo ubytováno 20 žáků. Naplněnost činila tedy ke konci roku 61 %. Někteří rodiče žáků se rozhodli o ukončení z finančních důvodů a někteří dali přednost dojíždění z domova. Domov mládeže poskytuje ubytovací služby veřejnosti jen výjimečně, a to pokud nebyl naplněn žáky a má tak zbylou kapacitu v rámci doplňkové činnosti.⁶³

12 Škola

Domov mládeže funguje jako součást střední odborné školy a středního odborného učiliště, Praha – Čakovice, jejímž zřizovatelem je Magistrát hlavního města Prahy. Tato škola je gastronomického zaměření a nabízí hned několik oborů. Jedním u oborů je čtyřleté studium v oboru kuchař-číšník, zakončené maturitou dále pak tříleté obory kuchař, nebo v kombinaci kuchař-číšník, které je zakončeno výučním listem a dále je tu dvouletý obor

⁶³<http://www.sou-cakovice.cz/wp-content/uploads/Chovatel.pdf> [2016-10-15].

<http://www.sou-cakovice.cz/o-skole/> [2016-10-15].

provoz společného stravování, zakončený také výučním listem. Kromě gastronomických oborů je zde také dvouletý obor nástavba podnikání, který je určen pro ty, kteří mají již výuční list a chtějí pokračovat ve studiu a mít maturitu.

Dále, jak už bylo zmíněno, je zde obor chovatel cizokrajných zvířat, který je čtyřletý, je zakončen maturitní zkouškou a studenti tohoto oboru vykonávají svou odbornou praxi v Zoo Praha. Tento obor je jediný v České republice a je tak o něj velký zájem. Studují v něm žáci tedy nejen z Prahy, ale v podstatě z celé České republiky a právě pro ně je přednostně určen domov mládeže, který je součástí přímo budovy školy, protože pro všechny žáky by bylo nemožné denně do školy dojíždět.

Škola má celkovou kapacitu 498 žáků ve všech oborech. Pracuje zde 56 pedagogických pracovníků ať už na plný či částečný úvazek a 24 nepedagogických pracovníků. Ve školním roce 2014/2015 měla škola otevřeno 18 tříd s 397 žáky, takže kapacita školy nebyla zcela naplněna. Je to dáno demografickou křivkou, kdy je období slabších ročníků dětí, které jsou ve věku studia na střední škole. Průměrný počet žáků na třídu je 22, což při přepočtu vychází 9,8 žáka na učitele.

Nejvíce žáků s bydlištěm jiným než v Praze, bydlí ve Středočeském kraji a to 113. V Libereckém je to 7 žáků, v Královohradeckém je to 5 žáků a stejně pak v Ústeckém. Z Olomouckého kraje jsou to čtyři žáci, z Karlovarského 3, z Jihočeského 2 a po jednom žákovi z Moravskoslezského a Plzeňského kraje. Celkově se tedy jedná o 141 žáků, kteří trvale bydlí mimo Prahu. Z tohoto čísla vyplývá potřebnost a důležitost domova mládeže a odůvodnění pro jeho fungování.⁶⁴

13 Vnitřní řád domova mládeže

Domov mládeže má samozřejmě svůj vnitřní řád, který upravuje pravidla jeho fungování. V základních ustanoveních se stanovuje, že přihláška do domova mládeže platí

⁶⁴<http://www.sou-cakovice.cz/wp-content/uploads/VZ-2014-15.pdf> [2016-10-15].

na rok a domov je v provozu vždy od neděle od 17.00 hod. do pátku do 8.00 hod. Výjimkou jsou odjezdy v době krátkodobých prázdnin a státních svátků.

13.1 Práva a povinnosti

Mezi práva patří užívání pokoje a společenského příslušenství domova, používání po schválení své elektrické spotřebiče, esteticky si upravovat svůj pokoj a podávat návrhy a připomínky k provozu domova mládeže.

Mezi povinnosti ubytovaných žáků patří pravidelně se připravovat na vyučování, zejména ve vyhrazené studijní době. Dále pak hlásit vychovatelům všechny odchody z domova mládeže a ohlašovat svou nepřítomnost. Šetřit energiemi a zařízením. Je povinnost uhrazení vzniklých škod a povinnost udržovat pořádek ve svém pokoji i ve společenských prostorách. Ubytovaní žáci mají povinnost dodržovat pravidla BOZP.

Následuje výčet věci, které nejsou ubytovaným žákům dovoleny. Jedná se o přechovávání alkoholu, drog a zbraní a všeho ostatního, co by mohlo ohrozit zdraví. Na domově i v areálu školy je zakázáno kouřit. Je taktéž zakázáno do prostoru vodit ostatní lidi, bez souhlasu vychovatelů. Návštěvy se po souhlasu přijímají ve společenské místnosti.

13.2 Výchovná opatření

Vnitřní řád stanovuje možná výchovná opatření. Za vzorné chování a příkladné plnění povinností, za projev mimořádné aktivity nebo mimořádné zásluhy ve prospěch kolektivu mohou být žákovi uděleny pochvaly či jiná ocenění tohoto typu:

- mimořádná vycházka
- pochvala vedoucího vychovatele
- pochvala ředitelky školy
- věcný dar

Proviní-li se žák proti vnitřnímu řádu a naruší-li kázeň, bude s ním vedeno řízení těmito výchovnými opatřeními:

- napomenutí vychovatele
- důtka vychovatele
- důtka ředitele školy
- podmíněné ukončení ubytování se zkušební dobou
- ukončení ubytování

13.3 Pokyny k zabezpečení organizace

V těchto pokynech jsou informace k úklidu a pravidla o kontrole přítomnosti, která probíhá po příchodu ze školy nebo z praktického vyučování na vychovatelně.

Vycházky a odjezdy k rodičům jsou povolené a jsou také upraveny pravidly. Dnem vycházek je středa. Individuální vycházky jsou umožněny po projednání s vychovatelkou. Nezletilí žáci jsou povinni mít své vycházky schváleny svými zákonnými zástupci.

Časový rozvrh vycházek:

- do 20:30 hod. žáci do 17 let
- do 21:00 hod. žáci do 18 let
- do 21:30 hod. žáci zletilí.

Odjezdy v průběhu týdne povoluje na základě písemné žádosti rodičů vedoucí vychovatel. Výjimku tvoří nenadálé události, např. nemoc, rodinné události. U nezletilých žáků se telefonicky informují rodiče.

Režim dne domova mládeže:⁶⁵

Budíček dle potřeby žáků	6:00 hod.
Osobní hygiena	6:00 – 7:30 hod.
Snídaně	6:30 – 7:00 hod.
Předávání pokojů při odchodu	7:30 – 7:45 hod.
Odchod na vyučování	7:45 hod.
Domov je uzavřen	8:00 – 15:00 hod.
Návrat žáků	15:00 – 17:00 hod.
Osobní volno a zájmová činnost	14:00 – 17:00 hod.
Večeře	17:30 – 18:00 hod.
Studijní doba	18:30 – 19:30 hod.
Osobní volno	19.30 – 21:00 hod.
Osobní hygiena	do 21:30 hod.
Večerka	22:00 hod.
Noční klid	22:00 – 6:00 hod.

14 Aktivity pro volný čas

Domov mládeže má zpracovaný celoroční plán, v němž jsou rozpracovány aktivity a činnosti volného času, ale i další důležité činnosti nutné pro chod domova mládeže na celý školní rok po jednotlivých měsících.

Září:

- Zahájení školního roku
- Stanovení výchovných skupin a ubytování dívek a chlapců na jednotlivé pokoje
- Informativní schůzka žáků s vedoucím vychovatelem a všemi vychovatelkami
- Poučení o bezpečnosti na domově, v tělocvičně a při vycházkách, protipožární směrnice
- Nábory do kroužků

⁶⁵ Vnitřní řád domova mládeže, materiál s podklady poskytla organizace.

- Besedy a seznamování v jednotlivých výchovných skupinách
- Vycházka do okolí
- Odjezd na seznamovací kurz

Seznamovací 5 denní kurz, na který odjíždí všichni žáci prvních ročníků se svými třídními učiteli. Kurz má za cíl to, aby se žáci navzájem seznámili se svými spolužáky, poznali se a předešlo se tak určitým patologickým jevům, které se mohou vyskytnout ve školním prostředí, jako je například šikana. Žáci naváží i vztah se svým třídním učitelem popřípadě s jinými učiteli, což usnadňuje později práci ve škole. Učitel ví, co od žáků může očekávat, pozná je a může s nimi lépe pracovat. Kurz zároveň plní pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o ochraně člověka za mimořádných situací. Žáci na kurzu prochází například kurzem zdravotní výchovy a účastní se přednášek a nejrůznějších cvičení. Kromě toho je kurz vyplněn mnoha sportovními aktivitami, vědomostními soutěžemi či kreativními činnostmi. Na závěr kurzu probíhá jeho závěrečné zhodnocení, vyhodnocení soutěží a předání cen vítězným třídám či jednotlivcům, kteří vyhráli v různých disciplínách.

říjen:

- míčové hry - nohejbal, volejbal
- návštěva kina
- beseda - drogy a já, tematický klubový večer a poslech hudby

listopad:

- kvíz - nejlepší cestovatel
- posezení s kytarou - malé občerstvení ke dni studentstva
- sportovní odpoledne
- příprava na Advent - výroba věnců a svícnů

prosinec:

- gastroden

je dnem otevřených dveří zdejší školy. Jedná se o prezentaci školy a představení její oborů veřejnosti. Pořádá se tradičně před Vánoci, takže škola a její okolí je vyzdobeno vánoční výzdobou, což přispívá k pěkné atmosféře celé

události. Žáci z gastronomických oborů pečou cukroví a prezentují své slavnostní tabule na různá témata. Je zde prezentace výuky cizích jazyků včetně poslechu jak českých tak cizojazyčných koled a žáci oboru chovatel cizokrajných zvířat mají možnost pochlubit se svými domácími mazlíčky, které chovají, či mají přednášky o své zajímavé práci v zoologické zahradě. Součástí akce je raut, kam jsou zváni významní hosté z oboru gastronomie či z oboru školství.

- návštěva adventního koncertu
- ruční práce - příprava a výroba vánočních přání a dárečků
- společný večer s čerty na Staroměstském náměstí
- vánoční aranžování - soutěž o nejlepší vánoční nápad a výzdobu pokojů

leden:

- beseda - životní styl
 - kvíz – s různým tematickým zaměřením, např. na dějiny, sport, zeměpis, atd.
 - zvýšená pozornost při přípravě do školy
- Jelikož je v tomto období ukončení pololetní klasifikace, pozornost je zaměřena na školní výsledky a jejich zlepšení.

únor:

- vyhlášení soutěže o nejlepší foto ze života
- vtipnější vyhrává - klubový večer
- návštěva kina
- příprava na celoškolní kolo ideální mladý muž 2015 a Miss 2015
- společenské hry

březen:

- Matějská pout'
- posezení s knihou
- příprava na velikonoční výzdobu
- malování kraslic

duben:

- Ideální mladý muž 2015 a Miss 2015.

Soutěž o nejsympatičtějšího a nešikovnějšího ubytovaného žáka na domově mládeže, součástí programu soutěže jsou secvičené choreografie, ale i volná čísla soutěžících.

- kvíz – na dané téma (Co víš o známých osobnostech?)
- atletické odpoledne
- jarní úklid a výsadba truhlíků

květen:

- vycházka na Petřín
- beseda - láska, přátelství a bezpečný sex
- míčové hry
- výtvarná soutěž o nejlepší plakát - „Já a svět“

červen:

- táborák
- ukončení pololetní klasifikace
- společné zakončení školního roku a vyhodnocení nejlepších žáků na domově mládeže⁶⁶

14.1 Shrnutí poskytovaných aktivit

Je zřejmé, že výčet aktivit je velice pestrý. Obsahuje sportovní hry, a to jak individuální sportovní aktivity, tak týmové hry. Dále společenské a kulturní aktivity. Tvořivé a kreativní činnosti, většinou vztahující se k velkým svátkům během roku, jako jsou Vánoce či Velikonoce. Nenucenou formou hry jsou zde vědomostní soutěže a aktivity ve formě tematických kvízových večerů, vždy zaměřených na různá témata. Nechybějí ani besedy a vzdělávací činnost a osvěta v oblasti sociálně patologických jevů. Aktivity velmi dobře reflektují průběh školního roku, kdy na začátek jsou naplánované seznamovací aktivity a činnosti, kterými se nastavují pravidla a řád domova. Činnosti jsou pojaté tak,

⁶⁶ Celoroční plán domova mládeže. Data čerpána z dokumentu, který poskytla organizace.

aby se některé konaly v prostorách domova mládeže a žáci se stmelovali a naopak je zde spoustu aktivit, typu vycházek, výletů, apod., aby žáci měnili prostředí trávení volného času.

15 Roční plán výchovného vzdělávání a hlavní cíle výchovně vzdělávací práce

Kromě celoročního plánu aktivit má domov mládeže i celoroční plán výchovného vzdělávání a plán hlavních cílů výchovně vzdělávací práce, tedy cílů, ke kterým by volnočasové aktivity měly směřovat.

„Roční plán pedagogicko-výchovné práce vychází ze zákona č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, (Školský zákon) v platném znění, vyhlášky č. 13/2005 Sb. o středním školství v platném znění a z hodnocení školního roku 2012/2013. Poskytuje základní informace o cílech, řízení a prostředcích pro zvyšování úrovně profesní přípravy u všech oborů vzdělávání.“

„Výchova bude zaměřena v duchu zásad humanismu a demokracie, dále pak na prevenci sociálně patologických a dalších negativních jevů ve všech oblastech lidského života, v duchu ekologických zásad a zdravého životního stylu.“⁶⁷

15.1 Hlavní cíle výchovně vzdělávací práce

Při stanovení cílů výchovně vzdělávací práce se vychází z rámcových a školních vzdělávacích programů, z učebních dokumentů pro jednotlivé obory vzdělávání, z didaktických principů, metodických, organizačních pokynů k zajištění profesní přípravy a z požadavků praxe. Tyto cíle jsou specifikované zejména pro školní vyučování, jelikož je však domov mládeže úzce propojen se školou a ubytovaní žáci jsou žáky školy, je tyto cíle také nasnadě zmínit.

⁶⁷ Roční plán výchovného vzdělávání. Dokument poskytnut organizací.

U všech oborů je výuka zajišťována v souladu s platnými učebními dokumenty a rámcovými vzdělávacími programy. Učitelé všech předmětů využívají ke splnění těchto cílů nejvhodnějších didaktických metod a prostředků zejména vnitřní diferenciaci, individuálního přístupu k jednotlivým žákům, vymezení základního a rozšiřujícího učiva, názorného vyučování a dalších úspěšných aktivizačních metod. U všech předmětů v teoretickém vyučování bude dbáno na aplikaci obsahu učiva na profesní přípravu.

Bude provedena analýza specifických vývojových poruch učení a po předložení diagnostického hodnocení pedagogicko-psychologickými poradnami bude výuka těchto žáků zajišťována podle doporučených vyučovacích postupů pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, kterého byla diagnostikována specifická porucha chování nebo učení. Teoretická výuka žáků s některou dysfunkcí je zajišťována formou vnitřní integrace ve třídě. Těmto žákům bude nabídnuta speciální konzultace. O těchto konzultacích budou informováni rodiče či jiní zákonní zástupci žáků.

Ve všech vyučovacích předmětech je dbáno na zařazování nových vědeckotechnických poznatků. K tomu zajišťuje vedení školy dostatečné množství odborných časopisů, učitelé za tím účelem navštěvují odborné semináře, výstavy a konzultace s odborníky a přenáší takto získané nové poznatky do pedagogické praxe. Mimořádná pozornost je věnována jazykové přípravě žáků všech oborů.

Pro zvýšení úrovně komunikace žáků bude podle obsahu učiva využíváno seminářů, rétorických cvičení zejména pro zvládnutí samostatnosti při vyjadřování, přesvědčování, argumentování, dotazování a objasňování zadaného problému v předmětech, ve kterých jsou tyto prostředky k upevnování učiva vhodné.

Pro zvýšení profesní připravenosti absolventů škol jsou organizovány nejrůznější semináře, kurzy, odborné exkurze a zahraniční stáže.

Po celý školní rok bude mimořádná pozornost věnována sledování omluvené a neomluvené absence žáků. V souladu se školním řádem bude neomluvená absence projednávána ve výchovné komisi eventuálně s kurátory nebo Policií ČR (podle metodický

pokynu MŠMT „k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. 10194/2002-14 ze dne 11. 3. 2002). Rovněž zneužívání psychotropních látek a ostatní sociálně-patologické jevy jako je šikanování, vandalismus, alkoholismus, brutalita, rasismus a ostatní negativní jevy jsou předmětem sledování a je k nim zaměřena cílená prevence.

Cílem výchovného působení učitelů na žáky budou zásady humanismu a demokratické výchovy, stejně jako estetické výchovy a výchovy k životnímu prostředí, přírodě, okolí školy a celého školního areálu.

Po celý školní rok bude mimořádná pozornost věnována dosahovanému prospěchu žáků v jednotlivých předmětech a třídách.⁶⁸

15.2 ŠVP

Tyto cíle jsou také obsaženy v ŠVP (školním vzdělávacím programu). Zde jsou tyto cíle rozepsány do jednotlivých oblastí kompetencí.

ŠVP rozlišuje tyto kompetence:

- klíčové kompetence
- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- komunikativní kompetence
- sociální a personální kompetence
- občanské, činnostní a pracovní kompetence
- kompetence k naplňování volného času
- kompetence ke sportovní činnosti
- kompetence k environmentální výchově⁶⁹

⁶⁸ Hlavní cíle výchovně vzdělávací práce na SOŠ a SOU a v DM. Dokument poskytnut organizací.

⁶⁹ ŠVP, dokument poskytnut organizací.

15.3 Strategie výchovné práce podle ŠVP

Základním prostředkem činnosti je zážitek účastníků, který přispívá k jejich sebepoznávání, které rozšiřuje vědomosti a dovednosti a dostavují se kladné emoce. Strategií pedagogické práce vychází z pedagogiky volného času.

Požadavky podle pedagogiky volného času jsou:

- požadavek vyzdvihování kladných rysů osobnosti
- požadavek zajímavosti a zájmovosti
- požadavek dobrovolnosti
- požadavek přiměřenosti
- požadavek aktivity
- požadavek citlivosti a citovosti
- požadavek prostoru k seberealizaci

Hlavním úsilím je potřeba vždy zaměřit na žáky prvních ročníků, vytvořit jim hranice a pravidla, která jsou pro ně důležitá, protože jim poskytují podporu, jistotu a prostor, v němž se dokážou orientovat (etapa učení a seznamování).

Žákům druhých a třetích ročníků je třeba prohlubovat znalosti a je důležitá hlavně kontrola jejich praktického života. U čtvrtého ročníku je dobré sledovat znalosti a praktické uplatňování, směřovat je nenásilnou formou.

Při určování hranic je důležité, aby si vychovatelé uvědomili, že hranice nejsou neměnné, ale že se budou s vývojem žáků posouvat, že musí být žákům srozumitelné a konkrétní a že je nutné je důsledně dodržovat a kontrolovat. Vychovatelé by měli být důslední a předvídaví, měli by vysvětlovat a komentovat svá rozhodnutí jednoduše. Důležitý je jednotný přístup všech vychovatelů na domově mládeže a jejich stálá každodenní spolupráce.⁷⁰

⁷⁰ Roční plán výchovného vzdělávání. Dokument poskytnut organizací.

15.4 Autoevaluace domova mládeže

Evaluace je proces proces systematického shromažďování a analýzy informací podle určitých kritérií. Výsledkem je zjištění aktuálního stavu domova mládeže v nejrůznějších oblastech. Vnitřní hodnocení domova mládeže neboli autoevaluace je hodnocením pohledem zevnitř, tedy zaměstnanci, žáky a studenty domova mládeže. Autoevaluace domova mládeže je součástí autoevaluace školy.

Oblasti autoevaluace domova mládeže zahrnuje tyto oblasti:

- prostorové možnosti domova mládeže;
- komplexní vybavenost, ubytovací prostory, jídelna, sociální zařízení atd.;
- vybavenost pro volný čas, kulturní místnosti, posilovna, tělocvična, kuchyňky, počítačová místnost, herna atd.;
- vybavenost pro sebevzdělávání, internetová místnost, počítače, studovny
- úklid, hygiena.

Možnými evaluačními nástroji jsou:

- dotazníky - určené žákům
- záznamy z hospitací - výchovné skupiny, zájmové činnosti
- pozorování - záznamy vychovatelů, účast na jednáních domovní rady, stravovací komise,
- konzultace se zákonnými zástupci žáků, osobní kontakt s nimi⁷¹

15.5 Výchovný poradce

Na škole při domově mládeže a v něm působí výchovný poradce, který zejména dbá na řešení problémů s výchovnými problémy. K jejich projednávání a řešení jak se žáky tak s jejich zákonnými zástupci jsou svolávány tzv. výchovné komise, které výchovný poradce svolává a koordinuje. Dále je jeho úkolem sledování a hodnocení sociálně-

⁷¹ Roční plán výchovného vzdělávání. Dokument poskytnut organizací.

patologických jevů v chování žáků. Sleduje drogovou problematiku žáků, pečuje o žáky s vývojovými poruchami učení a sleduje individuální učební plány těchto žáků, poskytuje jim též kariérní poradenství.

Kariérní poradenství je rozvíjeno formou nejrůznějších soutěží, kde žáci porovnávají své schopnosti a dovednosti s žáky jiných škol v rámci republiky a jiných zemí. Jsou též organizovány kurzy nad rámec jejich profesní přípravy. Ke kariérnímu poradenství přispívají i zahraniční stáže, kde žáci získávají přehled o svých dovednostech ve svém studovaném oboru podle praxe v cizích zemích, dochází též k prohlubování jazykových znalostí.

Kariérní poradenství směřem k žákům, kteří mají nadání a prokazují nadprůměrní výsledky a výkony není na škole ani při domově mládeže rozvíjeno. Škola sama limituje úroveň předpokladů přijímaných žáků ke studiu a nepředpokládá proto ani přijetí mimořádně nadaných žáků v teoretických předmětech. Tyto žáci směřují převážně do jiných typů středních škol. Toto jsou důvody, proč není zvláštní forma péče o tyto žáky. Přesto však každý pedagog v průběhu vyučovacích hodin dovede aplikovat individuální přístup a využívat formy diferencovaného vyučování s rozdělením témat na základní a rozšiřující učivo a v případě potřeby věnuje žákům zvýšenou péči včetně doučovacích kroužků. Těmito metodickými postupy se dostane jak k prospěchově slabším tak i k žákům výjimečně nadaným. Individuálním přístupem je může motivovat k nadprůměrným studijním výsledkům adekvátním jejich schopnostem.

Činnosti, které vykonává výchovný poradce na škole i při domově mládeže se dají shrnout jako činnosti poradenské, metodické, informační a koordinační.

Výchovný poradce vypracovává celoroční plán výchovného poradce, který vychází z vyhlášky MŠMT ČR č.72/ 2005 Sb., O poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních a z přílohy č. 3 k této vyhlášce týkající se kapitoly „Standardní činnosti výchovného poradce“, ze zkušeností a z úkolů pro daný školní rok, z analýzy a z hodnocení dosažených cílů stanovených pro minulý školní rok. Tento celoroční plán je

rozepsán po měsících a jsou zde zaznamenány všechny plánované úkoly výchovného poradce, které bude řešit a které byly výše zmíněny v nerozpracované formě.⁷²

15.6 Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je prostředkem preventivního působení na školách. Mezi jeho hlavní cíle je působení na mladé lidi a jejich životní styl a co v co nejvyšší možné míře omezit jejich styk jak s nelegálními tak ale i legálními návykovými látkami. Program je tvořen v rámci strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a je zpracováván na základě Národní strategie protidrogové politiky a strategie kriminality a upraven pro potřeby školy a domova mládeže, tak aby jejich potřebám, co nejvíce vyhovoval. Je vytvořen v souladu s vyhláškou č. 72 a 73 /2005 Sb. a dle metodického pokynu MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č. j. 14514/2000-51.

15.6.1 Vytyčení sociálně negativních jevů na škole

Stejně tak, jako celá naše společnost, tak i tato škola se potýká s různými sociálně nežádoucími jevy, kterým se snaží její vedení předejít a čelí všem problémům, které s nimi souvisejí. Nežádoucím jevům se snaží škola předcházet na základě rozšíření u věkové kategorie jejich žáků. Zároveň je věnována pozornost i problémům, které nejsou zrovna na předních příčkách aktuálnosti, a které se vyskytují v relativně malé míře. Je zde snaha o co nejkompexnější rozsah preventivní činnosti ve všech níže zmíněných oblastech.

- kouření tabákových výrobků
- záškoláctví
- zneužívání měkkých drog a alkoholu
- drobné krádeže
- násilí, agresivita, šikana, xenofobie a rasismus
- zneužívání tvrdých drog
- domácí násilí

⁷² Plán výchovného poradce. Dokument poskytnut organizací.

- gamblerství
- poruchy příjmu potravy
- politický extremismus
- sektářství

15.6.2 Cíle programu

Hlavním cílem školy a jejího přidruženého domova mládeže a i všech jejich výchovných pracovníků je působit na žáky ve shodě s upevňováním zdravého životního stylu. Je nutné v žácích rozvíjet správné životní hodnoty a výchovou podporovat vztah ke svému vlastnímu zdraví.

Je důležité žáky otevřeně informovat o problematice patologických jevů ve společnosti, ale také se věnovat příčinám, které vedou k osvojování si negativních návyků a životních postojů. Základem preventivního programu je nabídka atraktivních mimoškolních výchovně vzdělávacích aktivit, aby se v žácích pěstovalo zdravé sebevědomí a zaujímání kladných životních postojů. Na dosažení těchto cílů se podílí všichni pedagogičtí pracovníci školy i vychovatelé domova mládeže.

Jedním ze stěžejních cílů minimálního preventivního programu je informovanost zákonných zástupců nezletilých žáků o příčinách vzniku společensky negativních návyků, o jejich nebezpečí a o jejich skutečné existenci.

Domov mládeže (a škola, pod kterou spadá) se soustřeďuje zejména na tyto aktivity:

- zajištění a zvýšení informovanosti žáků školy v oblasti sociálně-patologických jevů
- systematickou výchovu ke zdravému životnímu stylu
- poskytnutí dostatečných nabídek směřovaných k vhodnému využití volného času
- budování kladných hodnotových systémů
- zkvalitnění a zintenzivnění spolupráce na úrovni domov mládeže (škola) - rodina
- zvyšování sociálních dovedností a posilování komunikačních dovedností
- vytváření pozitivního sociálního klimatu domova mládeže (školy)
- zvyšování důvěry v interakci vychovatel- ubytovaný, učitel-student

15.6.3 Vlastní obsah a realizace programu

Minimální preventivní program zpracovává školní metodik prevence, který je pověřený ředitelem školy a domova mládeže. Tento program je realizován ve spolupráci s pedagogickými pracovníky školy a vychovateli domova mládeže, zejména pak s výchovným poradcem. Navázání úzké spolupráce s pedagogickými pracovníky školy a vychovateli je pro školního metodika prevence nezbytné k proniknutí do vztahů mezi žáky, do celých třídních kolektivů či do vztahů mezi ubytovanými žáky. Zmapování mezilidských vztahů napomáhá především ke snazší orientaci v sociálním klimatu školy či domova mládeže, a to usnadňuje preventivní a poradenskou činnost.

Je také důležité navázat úzké vztahy s veřejnými institucemi a občanskými sdruženími, která se zabývají aktivitami v oblastech prevence a mohou žákům poskytnout mnohdy jiný pohled na realitu a tím napomáhat k vytváření jejich zdravého životního stylu.

Realizaci minimálního preventivního programu napomáhají exkurze, výlety, poradenská činnost výchovného poradce a metodika prevence, skupinové práce, vzdělávání formou her. Dále pak skupinové diskuze na témata týkající se sociálně nežádoucích jevů a individuální konzultace s výchovným poradcem.

15.6.4 Podmínky pro fungování minimálního preventivního programu

Důležitá je zejména osobnost metodika prevence, která by měla být důvěryhodná, z pohledu mládeže sympatická. Metodik by měl být vzdělaný v drogové problematice a závislostech a aktuálně informovaný. Celkově by měl mít přehled o životním stylu mladých lidí. Měl by být schopen naslouchat jak verbálním tak neverbálním projevům a znát základy psychologie. Mezi další vlastnosti by měla patřit empatie, spolehlivost, vyrovnanost a důslednost

Pro to, aby Minimální preventivní program fungoval je důležitý především zájem ředitele instituce a jejich zaměstnanců. Proto je nutné, aby se s tímto

programem všichni zaměstnanci seznámili. Je důležité průběžné sledování a vyhodnocování programu.

V domově mládeže se nalézá schránka, každý z ubytovaných žáků, má možnost anonymně vhodit do schránky otázku na papíře, týkající se drogové problematiky nebo otázky zabývající se životním stylem. Metodik prevence má za úkol na tuto otázku odpovědět a podat co nejlepší informace k danému tématu. Pro odpovědi používá nástěnku, která se nachází ve veřejném prostoru a každý k ní má přístup. Součástí nástěnky jsou též informace o konzultačních hodinách metodika prevence a vhodné materiály s protidrogovou tematikou, jako legislativní dokumenty či adresy kontaktních center.

Co se týká konzultačních hodin, tak ty jsou v rozsahu pravidelně 1-2 hodin v týdnu. V tuto dobu je metodik prevence skutečně k dispozici jak rodičům, tak ubytovaným žákům.

Součástí programu je také zařazení tematiky protidrogové prevence a zdravého životního stylu do vyučovacích bloků ve škole. V programu jsou vyjmenovány předměty, které mají tato témata zařazena v tematických plánech a kolik času by jím mělo být věnováno.

Programu obsahuje také výčet aktivit, které pořádá domov mládeže. Tyto aktivity jsou uvedené v celoročním plánu domova mládeže.

Domov mládeže má spoustu spřátelených organizací, se kterými je v kontaktu. Jedná se například o psychologa, policii ČR, kurátory, Dům světla, Dětské krizové centrum, Linku bezpečí, Linku důvěry, pedagogicko-psychologickou poradnu na Praze 9, Dětské a dorostové detoxikační centrum v nemocnici Milosrdných sester Sv. Karla Boromejského, atd.⁷³

⁷³ Minimální preventivní program. Dokument poskytnut organizací.

16 Dotační možnosti domova mládeže

Tato kapitola se věnuje možnostmi čerpáním evropských dotací organizací. Jsou zde představeny jednotlivé evropské fondy a jednotlivé operační programy. Následuje popis jak o dotaci zažádat s dalším popisem, jak je možná ji získat. Tato kapitola se věnuje také zahraničním stážím v rámci vzdělávacího projektu Erasmus plus, který vybrána organizace využívá.

16.1 Evropské fondy

Evropské fondy jsou určeny ke snižování sociálních ekonomických rozdílů členských států EU a jejich regionů. Slouží k hospodářskému růstu členských zemí, podporují vzdělanost obyvatelstva a vedou ke snižování sociálních nerovností. Krátce budou představeny jednotlivé fondy a pro jaké oblasti jsou určeny.

Mezi Strukturální a investiční fondy patří:

- Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR/ERDF)

Tento fond se zaměřuje na modernizaci a posilování hospodářství. Jsou v rámci něj realizovány investiční (infrastrukturní) projekty, jako je například výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, zavádění služeb elektronické veřejné správy, atd.

- Evropský sociální fond (ESF)

ESF se zabývá aktivitami v oblastech zaměstnanosti a lidských zdrojů. Tento fond podporuje projekty, které jsou neinvestiční, jako jsou například rekvalifikace nezaměstnaných či různé programy pro zdravotně postižené, děti, mládež, etnické menšiny atd. Tento fond zahrnuje též různé vzdělávací programy.

- Fond soudržnosti (FS)

Tento fond se jinak také nazývá kohézní fond. Je určen na dopravní infrastrukturu, ochranu životního prostředí, na energetickou účinnost a na podporu užívání obnovitelných zdrojů energie.

- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

Jak už sám název napovídá, je určen pro rozvoj venkova, který spadá do společné zemědělské politiky EU. Fond funguje na podporu konkurenceschopnosti, zlepšení životního prostředí a kvality života na venkově.

- Evropský námořní a rybářský fond (EMFF)

- Fond na podporu rybolovu, jak vnitrozemského, tak mořského.⁷⁴

16.2 Operační programy

Nyní se nacházíme v programové období let 2014-2020, ve kterém může Česká republika čerpat finanční prostředky až do výše 24 miliard Eur z Evropských investičních a strukturálních fondů.

Usnesením vlády ČR č. 867 z 28. listopadu 2012 byly vymezeny programy v rámci tohoto programového období. Jedná se o 10 národních programů. Každý program má definované zaměření, své cíle a podporované oblasti. Jednotlivé programy řídí jednotlivá ministerstva.

⁷⁴<http://www.dotaceu.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU> [2016-10-16].

Těmito programy jsou:

- „Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu;
- Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání, řízený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy;
- Operační program Zaměstnanost, řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí;
- Operační program Doprava, řízený Ministerstvem dopravy;
- Operační program Životní prostředí, řízený Ministerstvem životního prostředí;
- Integrovaný regionální operační program, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program Praha - pól růstu ČR, řízený Magistrátem hlavního města Prahy;
- Operační program Technická pomoc, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program Rybářství 2014-2020, řízený Ministerstvem zemědělství;
- Program rozvoje venkova, řízený Ministerstvem zemědělství;⁷⁵

16.3 Získání dotace

Pokud chceme získat jakoukoli dotaci, nejprve je třeba zpracovat projektový záměr. V projektovém záměru je popsáno, k čemu peníze sháníme, k čemu je chceme využít. Obsahuje rozpočet projektu a financování. Definujeme zde přesně daný cíl a cílové skupiny, na které je zaměřen.

Dalším krokem bude vyhledání vhodného programu pro financování našeho projektu, podle jeho určených cílů v jednotlivých oblastech a podle našeho cíle. Jednotlivé programy mají také určený typ žadatelů, tedy kdo o projekt může zažádat.

Hlavním dokumentem, který musíme podat, je žádost o podporu. Ke správnému vyplnění tohoto dokumentu, existuje v online i v tištěné podobě mnoho příruček. Navíc existují nejrůznější přednášky a semináře na toto téma, které jsou otevřené pro potencionální žadatele.

⁷⁵<http://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy> [cit. 2016-10-16].

Žadatel nyní čeká, až se pro jeho projektový záměr otevře tzv. výzva. To zjistí v harmonogramu výzev, který je dostupný na internetových stránkách příslušného orgánu a který obsahuje všechny výzvy jednotlivých projektů na daný rok. Tento harmonogram obsahuje také přesné podmínky pro předložení žádosti o podporu, míra podpory, kdo je oprávněným žadatelem a další důležité informace. Žádost s potřebnými podklady se zadává do určitého termínu do elektronického systému, který se nazývá MS 2014+.

Zaslané žádosti jsou přezkoumávány a hodnotí se podle kritérií. Tato kritéria jsou obsažena v samotné výzvě nebo v další dokumentaci. Pokud je žádost úspěšná, následuje podpis smlouvy se všemi stanovenými podmínkami realizace projektu. Následuje žádost o platbu podaná odpovědné instituci. Platba může být vyplacena zpětně, nebo dopředu. Nároky na platbu kontroluje orgán podle dokladů a jiných materiálů, jako jsou fotografie, faktury, protokoly atd., které poskytuje žadatel. Kontroly jsou nejenže administrativní, ale také tzv. kontroly na místě kdy je kontrolován fyzický stav projektu či projektová dokumentace.

Každý finančně podpořený projekt z EU musí veřejnost o této pomoci, jakožto o celém projektu informovat. Děje se tak vyvěšením plakátu, banneru či billboardu podle stanovených pravidel. Součástí podmínek je i udržitelnost projektu po jeho realizaci, kdy nejčastější taková doba, je doba pěti let.⁷⁶

Pokud by nás zajímaly aktuální vyhlášené projektové výzvy v Praze v rámci operačního programu Praha - pól růstu ČR, mohli bychom hledat přímo na internetové adrese tohoto operačního programu www.penzeproprahu.cz. Zde bychom otevřeli seznam aktuálních výzev k jednotlivým projektům a všechny základní informace k nim, jak bylo již výše popsáno. Tedy například termín podání přihlášky, či kdo může být žadatelem o projekt.

⁷⁶<http://www.dotaceeu.cz/cs/Jak-na-projekt> [2016-10-15].

16.4 Zahraniční stáže

Škola při domově mládeže se účastní projektu Erasmus plus a v rámci jejího programu každoročně vysílá své žáky na odborné stáže do zahraničí. Žáci odcestovali v uplynulých letech například do Itálie či na Kypr, kde vykonávali odbornou stáž v délce 5 - 6 týdnů.

Erasmus plus je vzdělávací program EU, který nahradil a sjednotil předchozí programy podobného typu jako např. Erasmus, Leonardo Da Vinci, Mládež v akci. Program celoživotního učení, aj. Program Erasmus plus platí pro období let 2014 - 2020 a je tedy zaměřen na podporu spolupráce a mobility ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě, mobility a sportu. Rozpočet programu byl stanoven na 14,7 mld EUR.⁷⁷

„Programu Erasmus+ se mohou zúčastnit studenti, učitelé, učni, dobrovolníci, vedoucí mládeže a funkcionáři amatérských sportovních organizací. Lze z něj také poskytnout finanční prostředky na partnerství vzdělávacích zařízení, mládežnických organizací, podniků, místních a regionálních úřadů a nevládních organizací, jakož i na reformy v členských státech s cílem modernizovat vzdělávání a odbornou přípravu a podpořit inovace, podnikatelské schopnosti a zaměstnanost.“⁷⁸

Program má mnoho aktivit například v rámci reformy a systému vzdělávání, projektů spolupráce mezi různými subjekty, které mohou tvořit strategická partnerství, či aktivity na podporu online spolupráce například mezi školami.

Škola při domově mládeže je zapojena v projektech v rámci aktivit mobility osob, a to konkrétně v oblasti odborného vzdělávání. Tyto projekty jsou vypsány vždy v délce trvání na 1 - 2 roky. Rozpočet programu je hrazen v plné výši, a nebo podle hodnocení žádosti může být snížen. Částka je vypočtena na bázi jednotlivých nákladů (tzv. unit cost).

⁷⁷<http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/> [2016-10-15].

⁷⁸<http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/> [cit. 2016-10-15].

Mezi rozpočtové složky grantu patří:

- cestovní náklady

Jsou určeny na příspěvek do místa konání a zpět. Složka je určena jak pro žáky, tak pro doprovodné osoby či pracovníky. Jsou zde různé sazby podle vzdálenosti místa.

- 100 - 499 km: 180 EUR/ účastník
- 500 - 1999 km: 275 EUR/ účastník
- 2000 - 2999 km: 360 EUR/ účastník
- 3000 - 3999 km: 530 EUR/ účastník
- 4000-7 999 km: 820 EUR/ účastník

- pobytové náklady

Příspěvky na tyto náklady jsou rozděleny podle zemí, podle délky pobytu a podle toho, zda se jedná o žáka či například doprovodnou osobu.

- náklady na organizaci mobilit

Tyto příspěvky má právo obdržet koordinující organizace se sazbou 350 EUR za účastníka, v případě, že se projektu účastní více než 100 účastníků, je příspěvek ponížěn na 200 EUR za účastníka.

Tyto náklady lze dále uplatnit například za cestovní pojištění, na výběr účastníků, přípravu smluv mezi organizacemi, realizaci jazykové přípravy účastníků, za všeobecné řízení projektu, apod.

- náklady na účastníky se specifickými potřebami

Tyto náklady, které vzniknou dodatečně v rámci účasti těchto, například tělesné nebo mentálně postižených účastníků, lze proplatit až do výše 100 % na tyto náklady.

- jazyková příprava

Tento náklad lze uznat pouze při pobytu, který trvá minimálně 30 dní bez cesty. Jinak je tato sazba stanovena na 150 EUR za účastníka.

- mimořádné náklady

je možné je vyplácet až do 100 % a jsou určeny pro sociálně znevýhodněné žáky, například ze sociálně vyloučených lokalit.

Cílem projektu je podpora a osvojení schopností, znalostí a dovedností a celkové zvýšení osobního rozvoje žáků. Účastníci těchto projektů, v případě naší zmiňované školy jsou to účastníci odborných stáží, kteří vyjíždějí do zahraničí a zlepšují si tak i své komunikační dovednosti v cizím jazyce a kulturní povědomí v jiných zemích a hlavně získají ve svém oboru mnoho nových zkušeností. V případě gastronomické školy je tento přínos velice značný, jelikož žáci poznají tradiční zahraniční kuchyně, metody přípravy jídel a obsluhy.

Jakýmsi výstupem z těchto stáží jsou jednotky učení zvané ECVET, neboli Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu. Tyto jednotky učení popisují, jaké znalosti, dovednosti a kompetence mají být účastníkem osvojeny. Tyto jednotky přispívají k transparentnosti projektů.

V rámci gastronomických stáží školy při domově mládeže to byla například úprava mořských plodů, příprava těstovin, či zvládnutí jednoduché obsluhy. Zvládnutí těchto jednotek musí potvrdit hostující organizace, v tomto případě tedy pověřená osoba hotelu, ve kterém byla zajišťována odborná stáž žáků.⁷⁹

⁷⁹<http://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-odborne-vzdelavani/> [2016-10-15].

17 Výsledky a diskuse

Hypotéza, že si organizace plní své veřejné poslání, byla na základě zkoumání potvrzena. Data byla zkoumána na základě metody analýzy B. Malinowského, kdy byly zkoumány prvky organizace, jako jsou její prostory, zařízení a vybavení, personál a pravidla s dodržováním stanovených předpisů. Bylo zjištěno, že zkoumaný domov mládeže naplňuje své poslání z vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání a poskytuje metodickou, odbornou pomoc žákům a škole, při které působí. Domov mládeže má dostatečné materiální zajištění a poskytuje své ubytovací služby v souladu se zákonnými předpisy. Organizace poskytuje pestrou škálu volnočasových aktivit a zájmových činností, a jak je vidět z jejího celoročního plánu, jsou tyto aktivity velmi dobře a různorodě poskládané a rozprostřené do celého školního roku. Organizace má dobré personální zajištění, pracují zde kvalifikovaní vychovatelé, kteří mají řádně zpracovanou pedagogickou dokumentaci v rámci výchovné činnosti. Domov mládeže, tím, že je připojen ke střední škole, věnuje zvýšenou pozornost prevenci sociálně-patologickým jevům, k čemuž slouží na škole i v domově Minimální preventivní program, který je velmi pečlivě zpracován.

Velmi kladně lze hodnotit pravidelné zapojování domova mládeže a střední školy do Evropských projektů a čerpání dotací zejména na zahraniční stáže pro žáky, kde si upevňují své schopnosti a dovednosti pro povolání, které budou v budoucnu vykonávat, ale také zdokonalování jejich komunikace, a to jak běžné, tak profesní v cizím jazyce.

Svá doporučení bych směřoval k upravení doby, kdy je domov mládeže otevřen. Od 8 do 15 hodin je totiž domov uzavřen s tím, že se předpokládá, že žáci jsou na vyučování. Nemusí tomu však být tak. Ze zkušenosti a na základě rozhovorů se žáky jsem vyzoroval, že ne všichni žáci mají podle rozvrhu vyučování ve všech dnech do 15 hodin, ale některý den končí dříve. Žáci jsou pak „bezprizorní“, nemají kam jít a posedávají po chodbách a čekají, až bude domov mládeže otevřen. K podobnému problému s otevírací dobou dochází, pokud některý žák onemocní a nemůže se účastnit vyučování. Nemá možnost vyležet se na lůžku, pokud se jedná například o nachlazení či nevolnost, ale musí opustit domov mládeže a na vyučování přesto jít, nebo odjet léčit se domů, kam to může mít ale velmi daleko a v leckterých případech je takový odjezd pro něj zbytečný.

Navrhoval bych zkrácení uzavírací doby domova mládeže do 12 hodin, tak aby se po vyučování mohli žáci vracet na pokoje po skončení vyučování. V případě nemoci, nevolnosti žáků individuálně s rodiči žáků řešit jejich možnost setrvání v domově mládeže v dopoledních hodinách.

Další doporučení se týká kapacity domova mládeže. Jeho kapacita činí 33 žáků, avšak nebývá zcela naplněna a to zejména ke konci školního roku, kdy část žáků již zanechala studia například pro neprospěch či z jiných důvodů a odešla z domova mládeže. Doporučoval bych škole více propagovat domov mládeže jak u svých žáků, aby věděli, že mají možnost využívat jeho služeb a věděli, jak moc je zrovna naplněn, tak propagovat volná místa na domově mládeže u jiných škol, které možnost ubytování pro své žáky nemají.

18 Celkový závěr

Tato diplomová práce se zabývala institucemi pro trávení volného času mládeže do 18 let. Pro výzkumnou část práce byl vybrán domov mládeže při škole SOŠ a SOU Praha-Čakovice. Cílem práce bylo podle analýzy zjistit, zda si organizace plní své veřejné poslání.

V teoretické části práce byly vymezeny na základě literatury základní definice pojmu volný čas. Dále byly popsány funkce volného času a kritéria, z nichž na něj můžeme nahlížet. Byl vysvětlen význam trávení volného času a možné důsledky jeho špatného trávení, které mohou vést ke škodlivým sociálně patologickým jevům, jako je například kriminalita či nejrůznější druhy závislostí. V této souvislosti byla zmíněna důležitost institucí pro volný čas, které slouží jako prevence těchto negativních jevů. Práce se v jedné ze svých kapitol věnovala stručné historii volného času a formování institucí pro volný čas s popisem některých z nich, jako je například skauting. Hlavní část odpovědnosti za výchovu dětí je přisuzována rodině, která však v naší společnosti nebývá vždy funkční. Toto je potvrzeno průzkumy, které jsou v práci citovány a které nám ukazují, jak samy děti nahlízejí na své rodiče a na prostředí ve kterém vyrůstají.

V další kapitole byly charakterizovány jednotlivé věkové skupiny dětí s podrobnějším zaměřením na období adolescence, tedy období mládeže.

V práci byly popsány druhy jednotlivých institucí pro volný čas, podle toho jak jsou definovány v legislativě a jmenovány ostatní zákony, které souvisí s výchovou dítěte.

V úvodu výzkumné části byl vymezen cíl a metodika práce. Cílem bylo zjistit, zdali si domov mládeže při SOŠ a SOU Praha - Čakovice plní své veřejné poslání. Pro zjištění cíle výzkumu byla provedena metoda pozorování, rozhovory se zaměstnanci a zejména studiem dokumentů organizace, kdy metodou analýzy institucí B. Malinowského byly zjišťovány takové prvky organizace, jako jsou její prostory, vybavení, personální zajištění, pravidla pro fungování instituce a její výčet volnočasových a zájmových aktivit.

Bylo zjištěno, že organizace má dostatečné materiální vybavení a poskytuje své služby v souladu se zákonnými předpisy. Organizace má dobré personální zajištění, její zaměstnanci nejen že plní standardní povinnosti vychovatelů, ale také jsou ve spojení s pedagogickými pracovníky přidružené střední školy, účastní se například pedagogických porad školy a sledují tak i školní prospěch a chování ubytovaných žáků. Po prostudování celoročního plánu bylo zjištěno, že organizace poskytuje celou škálu různorodých volnočasových a zájmových aktivit, které jsou rozpracovány do jednotlivých časových období se zvýšenou pozorností aktivit pro prevenci sociálně patologických jevů. Pro tyto účely má škola a sní spojený domov mládeže vypracován podrobný minimální preventivní plán. Dále byl zkoumán vnitřní řád organizace, roční plán výchovného vzdělávání a školní vzdělávací plán. Organizace má všechny tyto potřebné dokumenty velmi dobře vypracovány.

V kapitole zaměřené na evropské dotace, byly popsány jednotlivé strukturální a investiční fondy EU a stručný postup pro získání dotace. Bylo zjištěno, že škola při domově mládeže využívá tyto své dotační možnosti, je zapojena v projektech v rámci aktivit mobility osob, a to zejména formou vzdělávacího programu Erasmus plus, kdy každoročně vysílá žáky na zahraniční stáže například do Itálie či na Kypr, kde si žáci zlepšují a upevňují své profesní a studijní dovednosti.

Z možných doporučení, lze uvést upravení doby fungování domova mládeže předem tak, aby ubytování žáci nemuseli čekat až do 15 hodin na otevření domova, pokud jim končí vyučování dříve. Dalším doporučením by bylo, aby se škola snažila během roku obsadit volná místa v domově, která vznikla odhlášením některých ubytovaných, tak aby i ke konci školního roku byla kapacita domova mládeže plně využita.

Souhrnně lze konstatovat, že domov mládeže při SOU a SOŠ Praha- Čakovice plní své veřejné poslání, nabízí celou škálu různorodých volnočasových a zájmových aktivit pro své ubytované žáky a má opodstatněný význam pro školu i celou lokalitu, protože na škole vyučovaný obor chovatelství cizokrajných zvířat je jediným takovým vyučovaným oborem v České republice.

19 Seznam použitých zdrojů

19.1 Literatura

BOCAN, M. a kol., *Děti v ringu dnešního světa*. 1. Vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 98 s. ISBN 978-80-87449-24-0

HERZOG, A. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež*. Éthum – Buletin pro sociální pomoc, prevenci a intervenci, 2003, roč. neuv., č. 39, 15 -19 s.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 174 s. ISBN 80-7178-927- 5.

KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. 156 s. ISBN 80-7315-125-1.

LANGMEIER, J; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

MALINOWSKI, B. *Vědecká teorie kultury*. Brno: Krajské kulturní středisko. 1968. 185 s.

NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002, 118 s. ISBN 80-7315-012-3.

PÁVKOVÁ, J. et. al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 93 s. ISBN 80-210-2033-4.

ŘÍCAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2004. 392 s. ISBN 80-7178-829-5.

SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 37 s. ISBN 80-210-1274-9.

SPOUSTA, V. et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1994. 183 s. ISBN: 80-210-1007-X.

VIDLÁŘ, V. *Racionální využití volného času jako prevence před sociálně patologickými jevy*. Zlín, 2010. 80 s. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

19.2 Internetové zdroje

Dokument *Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*, 5 s., [online] [2016-10-09]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf

Legislativa [online] [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

Oficiální stránky městské části [online] [2016-10-14]. www.cakovice.cz

Průzkum chování dětí na internetu [online] [2016-10-02]

[https://www.novinky.cz/domaci/411710-deti-se-bezne-bavi-na-internetu-i-s-lidmi-ktere-
nikdy-nevidely.html](https://www.novinky.cz/domaci/411710-deti-se-bezne-bavi-na-internetu-i-s-lidmi-ktere-nikdy-nevidely.html)

Stránky programu Erasmus plus [online] [2016-10-15]. <http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>

Stránky Ministerstva pro místní rozvoj [online] [2016-10-15]. <http://www.dotaceeu.cz/>

Stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy <http://www.msmt.cz> [online] [2016-10-02]

- <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-74-2005-sb-1> [online] [2016-10-02]
- http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf [online] [2016-10-09].
- http://www.msmt.cz/uploads/Vyhlaska_c._4582005_Sb._kterou_se_upravuji_podrobnosti_o_organizaci_vychovne_vzdelavaci_pece_ve_strediscich_vychovne_pece.pdf [online] [2016-10-09].
- http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf [online] [2016-10-09].
- <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/legislativa>[online] [2016-10-12].
- <http://www.msmt.cz/mladez/odbor-pro-mladez> [online] [2016-10-09].

Stránky skautského oddílu [online] [2016-10-12]. <http://www.skautistarie.cz/skauting/>

Stránky střední školy [online] [2016-10-15]. www.sou-cakovice.cz

Stránky školy [online] [2016-10-14]. <http://www.sougastro.cz/o-skole/domov-mladeze/>

Stránky školy[online] [2016-10-14]. <http://www.skolaeupraha.cz/cs/domov-mladeze>

Stránky školy[online] [2016-10-14]. <http://www.skolajarov.cz>

Stránky školy[online] [2016-10-14]. <http://www.hotelova-skola.cz/skola/domov-mladeze>

Stránky školy[online] [2016-10-14]. <http://www.dmlovosicka.cz/uvod.html>

Stránky trampského internetového časopisu [online] [2016-10-12] <http://stopar.cs-info.cz/index.php/tramping>

Základní fakta o skautingu, dostupné na: [online] [cit. 2016-10-12]

<http://www.skaut.org/skauting.php#a> / <http://www.skaut.org/skauting.cr.php>

19.3 Dokumenty organizace

Celoroční plán domova mládeže při SOŠ a SOU Praha- Čakovice

Hlavní cíle výchovně vzdělávací práce na SOŠ a SOU a v domově mládeže

Plán výchovného poradce SOŠ a SOU Praha- Čakovice

Roční plán výchovného vzdělávání na SOŠ a SOU Praha- Čakovice

Minimální preventivní program SOŠ a SOU Praha- Čakovice

ŠVP- školní vzdělávací plán SOŠ a SOU Praha- Čakovice

Vnitřní řád domova mládeže při SOŠ a SOU Praha- Čakovice

19.4 Legislativa

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školních výchovných a ubytovacích zařízeních

Vyhláška č. 468/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

Školský zákon, zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 2006/108 Sb., o sociálních službách